

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskrift

iii

de offentlige Examinere i Odense
Cathedralskole

i
Juli 1853.

A

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

Indbydelseskrift

iii

Afgangseramen og Hovedseramen

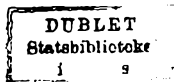
i

Odense Cathedralskole

d. 8de — 20de Juli 1853.

Indhold.

1. Bidrag til Skoletugtens Historie i Norden.
2. Fortegnelse over Skolens fysisk-mathematiske Samlinger.
3. Skolefesterretninger.

Odense.

Trykt i Kjøbenhavn Stijlsbogtrykkeri hos M. C. Hempel.

Bidrag

iii

Skoletugtens Historie i Norden.

Sblandt de Partier af Odense Skoles Historie, hvilke jeg vilde behandle og Tid efter anden meddele i Programmer, havde jeg ogsaa tænkt paa at optage en Beretning om Disciplinens Tilstand i Skolens forskjellige Perioder. Men ved at gennemgaae Protokoller og andre Archivdocumenter kom jeg snart til den Erkjendelse, at dette Arbeide ikke lod sig udføre. Materialierne indskrænke sig i denne Henseende til et Par Aftstykker og til nogle faa andre adspredte Data, hvoraf intet Sammenhængende kan fremkomme. Skolens Archiv indeholder af ældre Sager kun Legat- og Regnskabsprotokoller; Protokoller over Disciplene begyndte først at føres fra 1757 af; Breve fra Auctoriteterne gaae, med faa Undtagelser, ikke ud over de sidste Aar af forrige Aarhundrede og af Rectorernes Correspondence findes næsten ikke Spor før Begyndelsen af dette Aarhundrede. De fleste Sager bleve vel afgjorte mundtlig imellem Rector og Skolens paa Stedet boende Foresatte, Biskoppen. Selv i Bispearchivet ere Documenter, som ere udgaaede fra Skolens Lærere, yderst faa og angaae mest Stipendieforslag eller Indberetninger om Examina fra den sidste Halvdeel af forrige Aarhundrede. Selv Samlingerne til Skoledisciplinens Historie i Norden, hvortil jeg har udvidet Planen, ere ikke faldne meget rigelig ud, og jeg maa derfor bede at tage til Takke med de Bidrag til dette Punkt, jeg har kunnet overkomme. Kilderne til Skolernes indre Historie, hvortil dette Omne hører, flyde alle-

rede som en Følge af Gjenstandens Natur meget sparsomt, hvortil endnu kommer, at man i ældre Tider var karrig med Opbyggelse, som angik Skolernes Historie, og ordknap, naar saadanne gjordes, og temmelig skjodesløs med deres Opbevarelse. Hvad jeg har fundet af Efterretninger om Dens Skoles Tilstand med Hensyn til Skoletugten, har jeg indflettet i den følgende almindeligere Beretning, og de enkelte udførligere Aftstykker, som ere levnede, skal jeg særskilt meddele i et følgende Aars Program.

Den gamle romerske Grammatiker og Skolemester Orbilius Pupillus er ved Horats's bekjendte Betegnelse af ham som pryglestyg (plagosus) og ved en lignende Hentydning til hans Tugt af en anden samtidig Digter Domitius Marsus*), der rimeligviis, ligesom Horats, havde været hans Discipel, bleven saa berygtet i Pædagogikens Annaler, at hans Navn er blevet staaende Prædikat for enhver vranten, barsk, vilkaarlig og grusom Tugtemester. Og dog kunde det vel være, at man gjorde denne i sin Tid ligesaa ansæete som ulykkelige Pædagog, der lærte — som det hedder hos Svetonius — *maiore sama quam emolumento* og fik en Mindesteen efter Døden, imedens han sultede i Livet, endeel Uret ved at lægge for Meget i og slutte for Meget af hine løst henkastede og halvt spøgefulde Uttringer af tvende Digtere, der vel ikke have villet betegne hans Skoletugt som barskere, end den var sædvanlig i de romerske Skoler, ja maaskee nødvendig i en hvilken fordærvet og opløst Tidsalder. Man har i nyere Tid

*) *Si quos Orbilius serula scuticaque cecidit*, hos Sueton. de illustr. Gramm. c. 9.

søgt at frede om hans Minde*), og vist er det, at det vi vide om Skoletugten og dens Gaandhævelse i de latinske Skoler lige fra Middelalderen af indtil henimod Begyndelsen af dette Aarhundrede, kan friste til at ombytte den gamle Orbilius's Navn med adskillige andre langt mere slaaende Repræsentanter for en hensynsløs Barstthed i Skoleverdenen**). At det heller ikke i vort Land har manglet paa saadanne, der endog for en Deel fandt Gjæmme og Understøttelse i Loven, vil den følgende Skildring vise.

At Skoletugten igjennem hele Middelalderen var en mørk Munkedisciplin her som i andre Lande, lode de faa

*) Andenken au Orbilius v. A. G. L., i Jahns Jahrbücher f. Philol. u. Pädagogik IX. 3. S. 364 ff.

***) Mahne skildrer i sin Crito (Wyttenbachii Opusc. Vol. I p 254 Friedem.) saadanne Lærere endnu fra sin Skolegang: In scholis inferioribus, ubi pueri litterarum imprimis Latinarum rudimenta discunt, nisi adhuc reperias, me certe puero passim reperiebantur magistri, quibus nihil iracundius, nihil sævius excogitare posses. Isti plagosi Orbilii ignorabant, aut, si vel maxime scirent, parum id curabant, scholas publicas a maioribus non ideo institutos esse, ut intra ipsarum parietes discipuli, veluti in ergastulo oclusi discendis tantum vocabulis et loquendi formulis pueritiam cum tædio et lacrimantes transigerent. Simulatque scholas intrabant, quantocius ferulam arripiebant, ac si ipsis sine hoc, ornamento dicam an instrumento, nulla auctoritas esset. Putabant cum e re sua tum etiam litteraria esse, potius se a discipulis metui quam diligere. Ferula igitur muniti et armati discipulos deinceps ad cathedram accedere et pensum suum memoriter recitare iuebant. Ubi semel aut summum bis miser puerulus offenderat, posthabita omni misericordia et humanitate, haud exiguam verberum portionem accipiebat. Imaginem istiusmodi in puerorum terga sævientis ludi magistri adhuc mehercule ante oculos habeo. Nogle andre Exemplarer fra Udblandet vilse forekomme i det Følgende.

Data, som haveß tilbage, til at antage. Fra Tiden henimod Reformationen have vi et Vidnesbyrd derom i Christiern Pedersens Bog: „Om Born at holde til Skole og Studium og at skikke gode Skolemestere til dem“, Antwerpen 1531 fol. c. 7. Hans Ord ere: „Gud haver givet sin Naade til, at Born og unge Menneßker kunne nu lære med Leg og Lyft allehaande Wißdom, Kunst og Tungemaal foruden den ubarmhertige Gudstrygelse og Slag af Færler og store Boddels Riis, som man pleiede før at bruge i vore danske, svenske og norske Skoler, med hvilke skammelige og umenneskelige Slag og Hug de umilde Skolemestere fordrebe mange gode unge Peblinge og Degne fra Skolen og god Lærdom. De forkuede og Mange med store Slag og Hug, at de sadde saa rædde, som en Hare for Hunde, og kunde ikke komme i Hu hvad der sagdes og læstes for dem. — De sættes til Skolemestere, at de skulle med god Lempe, Lyft og Glæde undervise de Unge, og ikke fordi at de skulle gjøre Boddler af dem selv. Naar Nogen straffede dem derfor og spurgte, hvi de vare saa umilde imod deres Disciple, svarede de: Jeg haver saa kjøbt min Lærdom og Wißdom, jeg vil og saa sælge hannem igjen. De fattige Born lærte en foie Ting af dem i 15 eller 16 Aar med saa megen daglig Angst og Gudstrygelse.“ Paa et andet Sted siger han: „Ufornuftige Skolemestere og Horere slængte, slede og hudstroge og sloge de fattige Born, Peblinge og Degne, at Blodet løb ned af Ryggen paa dem i deres Goser for en Titel eller Ords Skjld, som en foer bild udi, eller i sine Caser og Temporalier“ *). —

*) Jeg har ikke kunnet overkomme denne sjeldne Bog selv; de citerede Steder ere tagne af Danske Magazin 1ste Bind, S. 50 og J. G. Niehs Skånska Skolväsendets Historia (Lund 1848), S. 30.

For nogenlunde at raade Bod paa denne Umenneſkelighed, bød Chriſtian d. 2den, der vel ſelv i ſin Ungdom havde maattet føle ſine Læreres Barſkhed, i ſin Skole=Ordinants: „Schulle thii (Skolemesterne) oc icke here effther haſſue Ferler wdi Scholerne, ſom thii her tiil haſſdt haſſwer, eller ſlaa Bornene ſaa umadelighe oc wſkellighe mett Miiff, ſom thii her tiil gjortt haſſuer.“ Imidlertid ſynes dette Forbud, om Ordinantsen ellers nogenſinde er udfommen ſom Lov*), ikke at være blevet overholdt eller dog ikke at have ſtaaet længe ved Magt; thi i den følgende Tid omtales ofte Ferlen, og i hvorvel dens Brug findes at være bleven indſkrænket, ja endog undertiden forbuden, eller at være forbeholdt Skolemester d. e. Rector, har den dog endnu enkelte Steder exiſteret i forrige Aarhundrede og er per abusus endog bleven anvendt af Hørere. Hvorledes Strafferetten er bleven udøvet i det 16de og følgende Aarhundrede, derom habes kun enkelte Eſterretninger eller Sagn fra forſkjellige Skoler; nogle Notitſer, ſom wiſe paafaldende Raahed og raffineret Grufomhed, ville berøres i det Følgende. Her vil jeg da forſt meddele, hvad

At det iøvrigt ogſaa i andre Lande ikke var ſtort bedre beventt med Tugten ſelv noget ſeuere i ſamme Aarhundrede, ſees af diſſe Ord i Buchanan's Digte:

Dextera crudeli in pueros armata flagello est,

Læva tenet magni forte Maronis opus.

Iam sedet et longis clamoribus ilia rumpit,

Executit implicitos ingenioque locos;

Mox virgæ strepitusque sonant, sletuque rigantur

Ora, inter lacrimas transigiturque dies.

*) Ordinantsen findes, udgivet efter Originaludkaſtet i Scheimearchivet, i Danſke Magazin 6te Bind S. 364 ff. Thorusp i hiſtor. Eſterr. om Ribe Cathedralſk. I. 1. S. 10 mener, at Chriſtian den 2dens Skoleanordning efter hans Fald blev henlagt og antiqveret.

der hjemledes ved Love, ved Synodalbestemmelser og ved Skif og Brug; vi ville da selv deraf see, at Skoletugten ikke var synderlig mildere senere, end i Christiern Pederfens Ungdom. Ferlen beskrives *) som et Straffeinstrument af Træ, i den ene Ende forsynet med en rund Klump eller med en flad Skive, men besat med Som eller Knopper af Metal og med et Hul i Midten. En Afbildning deraf habes paa Rector Morten Borups Bigesten paa Titelbladet af Taubers Aarhus Cathedralskoles Historie, og den findes vel ogsaa paa andre Rectorers Gravmæle, da den i lang Tid gjaldt som Skolemesters Symbolum. Slagene dermed tildeeltes paa den flade Haand, dog ogsaa undertiden paa Ryggen. Hvilket farligt Vaaben Ferlen var i Lærers Haand, sees af de forskjellige Indskrænkninger og Forbud med Hensyn til Brugten deraf. Saaledes hedder det allerede i Antvorskov-Synodes Decret fra 1546: „Alt naar nogen Lærer indfinder sig drukken paa Skolen eller han befindes plagosus, non servans iustum corripienti modum, skal han affættes; desuden bør Ingen bruge Ferlen, hvorved Drengene kunne lemlæstes, men i Almindelighed maa han straffe dem med Riis; dog maa Ferlen tillades i Tilfælde at nogen „Ribaldus“ sætter sig op imod Skolemester eller Horerne **). Det Samme gjenrages ved Præstemødet i Lund 1569 (Rieg S. 47) og omtrent med de samme Ord i Christian d. 4des Skoleforordning fra 1604; dog hedder det i samme Forordning: „Dil Choraler i Domkirkerne skal man bruge Skoledegne (d. e. de ældre Skoledisciple), som ere under ferula og Disciplin“: hvorved Ferlen i alt Fald erkjendes

*) Tauber hist. scholæ Cath. Arhus. p. 13, Rieg S. 180.

***) Nyerup Udkast til en Historie om de latinske Skoler i Danmark og Norge fra Reformationen af og til 1804 S. 17.

som Rectors Scepter eller Commandostab*). Senest er den samme Bestemmelse gjentagen i Christian d. 5tes danske Lov: „Fetler maae de ei bruge i Skolerne at læm-læste Børn med; dog maae de vel have Fetler, om nogle store Rebeller ville sætte sig op imod dennem“. Efter hvad man veed, forsvandt den barbariske Fetle først aldeles fra vore Skoler i Slutningen af det forrige Aarhundrede og benyttedes endnu i Begyndelsen af dette Aarhundrede i enkelte Skoler i Sverrig, f. Ex. Karlshamn (Nieß S. 180). I Fundatsen for Sorøe Skole fra 1586 findes udtryffeligt Forbud imod enhver Brug af Fetlen: „Det skal være forbøden Skolemesteren og Locaterne (Hørerne) at bruge nogen Fetle udi Skolen eller og slaae Børnene under Drene, hvoraf Noget kunde fange Skade paa Hørelsen eller i andre Maader komme til Ulykke; men hvem sig forseer, han skal skarpeligen straffes med Riis, som det sig bør“**). — Riis findes da ogsaa i alle Skolelove som det reglementerede Straffemiddel for de fleste større og mindre Forseelser, og dette Vaaben var frygteligt nok i Læreren's Haand med sin tykke og tynde Ende. Det betragtedes som uadskilleligt fra Læreren og det var en gammel endog til de senere Tider vedligeholdt Skik, at naar

*) Nyerup S. 84, 85. Et lignende Udtryk findes i Levene for Slagelse Skoles Kostgængere i Hospitalet fra 1598: „Ludimagister, sub cuius ferula militant (Slagelse Skoles Program for 1831 S. 74). For at berøre en noget ældre Tid, da betegner Niels Hemmingsen i Dedicationen af et theologisk Skrift til sin forrige Rector sin Skolegang med Udtrykket: Dum sub ferula tua sui (Friis Indbydelsesbr. til Reformationsfejten, Roskilde 1836, S. 34).

***) Hofmans Samlinger af Foundationer VII. S. 584. Tauber Udsigt over Sorøe Acad. Forsatn. under Chr. d. 4de og Fred. d. 3die, S. 18.

Rogen skulde indfattes i et Skoleembede, overleveredes ham ved Installeringen et Riis, som kaldtes med den høitidelige Titel: Sceptum scholasticum*). Et interessant Document i Odense Skoles Archiv er en Afsskrift af leges scholasticæ for Odense Skole**), hvori nogle af de Tilfælde angives, i hvilke Riiset skulde anvendes, hvorimod paa andre Steder blot i Almindelighed tales om Straf paa Kroppen. I disse Love, som iøvrigt endda aande en Humanitet, der er sjelden i Skolelove fra de Tider, og i hvis Indledning Lærerne paaminde om at holde Maade i at revse og ikke ved altfor stor Mildhed gjøre de Raade værre eller ved overdreven Strengthed at affrække de Afgtverdige fra Studeringer, — i disse Love hedder det i andet Capitel, der indeholder leges poenarum, at Strafferet i hele Skolen har Rector, Hørerne (hypodidascali) derimod kun hver i sin Lectie eller Glasfe, undtagen imellem Kl. 12 og 1, da den tilstedeværende Hører, der besørger Musikunderviisningen i denne Time, kan straffe alle Disciple uden Forskjel med Undtagelse af Rectors el. Mesterlectionerne, naar de komme for sildig i Skolen. Ligeledes har hvilken somhelst Hører i Andres Fraværelse Ret til at ave de under hans Underviisning i de øvrige Glasfer stoiende Di-

*) J. Worm Forsøg til en Skolehistorie, i Videnskabernes Selskabs Skrifter 11te Deel, S. 383; jfr. J. Baden Opuscula Latina p. 331.

***) Leges secundum quas, sese gerant ludimagister et hypodidascali scholæ Othiniensis, prout Deo et suis maioribus respondere velint, affkreven af Rector Elias Naur foran en Regnskabsprotokol fra 1684. Jeg skal i et følgende Program meddele dette Aftstykke tilligemed nærmere Oplysninger om dets Kilde og Værfæffenhed. Nyerup, som har kjendt og benyttet disse samme Skolelove efter et Revisor Andersen tilhørende Haandskrift, mener S. 47 at de ere fra 1578; rimeligviis ere de dog lidt ældre.

sciple, atter med Undtagelse af Mesterlectionerne*). Meget grove Forseelser maa dog Hørerne ikke selv uden videre straffe, men forelægge Rector Sagen til Afgjørelse, eller udføre Straffen efter Rectors Dom. Efter Brodens Beskaffenhed variere ogsaa Syndernes Straffe og Kevselsler, iblandt hvilke de høieste ere Forviisning og Vidskning (d. e. at staae Skoleret); thi — siges der — den sidste forbedrer de Lærwillige, hvorom man kan have godt Haab, den første udjager og udstøder de Uforbederlige langt bort, ligesom Vandbierne fra Bikuben. Enhver Brode altsaa, der bør straffes ved Vidskning, falder af bestemte Grunde under Rectors Tugt. Denne Disciplin maa aldrig overskride tyve Slag med Riset; thi det er Slag nok, hvor der haabes Forbedring, men hvor intet Haab viser sig, ville neppe tusinde være tilstrækkelige. En saadan Tugtelse (nemlig at staae Skoleret) skulle de Disciple underkastes, som begaae Skjelsmåstreges og Skarnagtigheder (*in sceleratos quosque discipulos et nebulones*), Hoerkarle, Drickfældige, Nattesvømmere og Slagsbrødre (*percussores*), hemmelige Dyr, hvis Gjerning endnu ikke er bleven den borgerlige Dyrighed bekjendt; ligeledes de, som uden Lærernes Tilladelse eller Paaviisning af lovligt Forfald ikke undsee sig ved at blive borte fra den offentlige Gudstjeneste, Læsemesternes Foredrag (*theologica lectione*), eller en heel Uge og derover fra Skolen, og, fremfor Alle, Bespottere af det guddommelige Navn, de, som vise Ringeagt imod deres Lærere, den verdslige og geistlige Dyrighed, eller krænke Skolens Love og Anordninger. Disse skulle alle uden Personens Ansæelse eller Hensyn til Aar hjemfalde til

*) Man maa erindre, at i ældre Tid og lige til 1801 alle Classer, i det Høieste paa overste nær, vare samlede i eet Værelse.

denne Disciplin efter Forseelsens Omfang og derpaa tages til Raade igjen, naar de alvorligen love Forbedring; hvis ikke, skulde de offentlig relegeres og overgives til den borgerlige Dvrighed til videre Straf. De Satansborn, som begaae disse Forbrydelser i hoiere Grad eller endnu værre Misgjerninger og ere til offentlig Forargelse, skulde ikke behandles saa mildt, men som skabede Faar hellere fjernes fra denne Skoles Faaresti og strax overgives til Dvrigheden. — De Eldre skulde for een eller to Dages Forsømmelse af Skolen have 3 Slag med Riset paa de bare Skuldre (i Kunstsproget: løse Troien), de Dvrigे derimod efter Skik og Brug straffes med Riis paa den bare Bag (detectis natibus pro more puniendi sunt, i Kunstsproget: løse Buxerne). Lignende Straf skal ogsaa anvendes for andre Forseelser og Forbrydelser af Disciplene, naar de blot ikke høre til de enorme, med behørigt Hensyn til Alder, Kræfter og Sindelag. Brugen af Ferlen skal være forbuden især i Hørrernes Classer, saaledes som det er bestemt i den kongelige Forordning, med mindre en trodsig eller rebelsk Slyngel vover at sætte sig op imod sin Hører; thi da bør han tugtes med Ferlen som tilladeligt Middel, for at han ikke skal formaste sig til at gjøre det Samme en anden Gang. De øvrige Forseelser, naar de kun ere ringe og almindelige, bør ogsaa affones med en ringere Tugt, efter Skolens Sædvane, ved eet Slag med Ferlen eller Riset. Ogsaa skal der ansættes to Notarier i hver Kirke, som skulde anmærke de Skulkende og de Stoiende; disse skulde da den følgende Dag henved Kl. 10 føres frem for at revses af Rector selv efter sædvanlig Skik; men naar de omtalte Notarier see igjennem Fingre med en Discipels Dptøier eller Støien (som det ofte er Tilfældet) eller selv give Anledning til saadan Uorden,

ſkulle de, naar de overbevieses, faae den dobbelte Portion Straf af Rector. Desuden ſkulle der overalt være nogle Dpſhynsmænd eller Spioner (*coricæi*) i Skolen og Kirkerne og paa Gaden, ſom anmærke dem, der tale Danſk eller foranledige Spektakler; dem ſkal der gives Noget af „de Fattiges“ Penge for at de ſkulle være deſto mere paapasfende. Dersom en af Disciplene paa Grund af en fortjent Afſtraffelse anklager ſin Lærer for ſine Forældre eller Venner og gjør ham forhadt, ſkal han første Gang, naar han fortryder det og beder den fornærmede Part om Forladelse, tages til Raade, men anden Gang ſkal han have dobbelt Bank, og tredie Gang ſkal han bortvieses fra Skolen ſom Dyrerer og Forſtyrret af Skoleſtaten. En Dpforſelsliſte (*tabula modalis*) ſkal holdes og hver Løvdag oplæses med hoi Roſt for Trokoſten Kl. 10 inden Skolen hæves. To Gange hver Dag Kl. 10 og Kl. 5 ſkulle de Dobne og Nederte (*annulatores et ultimi*) føres frem for Rector for at faae de fortjente Prygl for deres Brode. — Det ſidſte Capitel i diſſe Love udgjøre de noget ſenere forfattede Bordregler for de Disciple, ſom nyde Kongens Koſt paa Kloſteret eller Hoſpitalet (det ſenere ſaakaldte Communitet). Af diſſe Regler vedkomme os her og med Hensyn til hvad der i det Følgende ſkal bemærkes, diſſe tre:

1. Dersom Nogen hengiver ſig til Drik og Svær og bliver 2 eller 3 Dage i Rad borte fra Skolen og Spiſebordet, ſkal han indspærres i Skolens Fængſel og ſidde der paa Vand og Brød i ſex Dage. Det Samme gjelder om dem, der løbe Graſſat om Ratten og beſøge berygtede Huſe.

2. Dersom Nogen hengiver ſig til utilladelige Kjærlighedsforbindelser, Hoer eller andre Laſter, ſom ikke ſomme

fig for de kydske Musers Dyrkere, skal han pidskes med Riis og areløs gaae ud af Skolen uden Testimonium.

3. Ingen skal herefter understaae sig at tale Dansk i eller udenfor Klosteret eller i Skolen, paa Gaden eller i nogen anden Sammenkomst imellem Disciplene under Straf af tre Slag paa de bare Skuldre. Alle de Danstalende, som daglig i Skolen efter Orden straffes, skulle have Bank For- og Eftermiddag paa den ene bare Skulder (altero denudato humero).

Saavidt om disse odenseiske Skolelove; med den sidst anførte Lov stemmer iøvrigt for en Deel overeens hvad der var fastsat ved Frederiksborg Skole, at den, som i øverste Klasse undlod at tale Latin, skulde sættes til at passe paa Andre, som gjorde det, og daglig Kl. 10 om Formiddagen og Kl. 4 om Eftermiddagen have Bank, hvormed der skulde vedblives indtil det lykkedes Synderen at opgibe nogen Anden, der gjorde sig skyldig i samme „svære“ Forseelse*). Endnu i Ystads Skolelove fra 1720 hedder det: „I Rectors Klasse maa i Skoletiden ikke tales Andet end Latin imellem Disciplene. Dræffes Nogen at tale Svensk, saa bode han med to Gaanddaß eller han have en af Catonis Distichis paa rede Gaand (Niek S. 181).

Strax i Begyndelsen af det syttende Aarhundrede møde vi meget strengere Love end hine odenseiske, nemlig Viborg Skoles Love fra 1604, efter Rector Thord Degns (Theodori Diaconi) Raad og Tilskyndelse vedtagne af Biskop, Præster og residerende Kapellaner. Denne Lovgiv-

*) Bendsens historiske Gætt. om den lærde Skole ved Frederiksborg S. 53 f. Jfr. ogsaa Lovene for Slagelse Hospitals Kostgængere Progr. 1831 S. 74, 75, og Skoleordinansen for Herlufsholms Skole hos Nyerup S. 40.

ning har fire Afdelinger, hvoraf den første kaldes Vidskeret (ius virgarum), og hvori blandt Andet befales, at der skal være en sort Tavle, hvorpaa deres Navne skrives, der have forseet sig i saa hoi Grad, at de skulle straffes paa de bare Skuldre, og hver Torsdag Morgen Kl. 6 skal en af de Dpfkrevne udstaae sin Straf. Blicher nogen Skolediscipel overbeviist om Horeri, Spil, Fuldskab, Mattesværmen og deslige grove Forbrydelser, straffes han strax paa sin Plads i Skolen paa den blotte Ryg eller med at staae Skoleret. De, som angive det eller hvis Vidnesbyrd fælder den Skyldige, faae Tilgivelse for de Forseelser, som de kunne have begaaet. — Denne Straffecodem, der findes i Haandskrift paa Universitetsbibliotheket og hvoraf jeg kun kjender de anførte, af Ryerup (S. 143 f.) uddragne Punkter, maa i det Hele have været usædvanlig streng, da den strax fandt megen Modsigelse; bagved Lovene staae en Anonymus's Indvendinger, daterede Foraaret 1605, hvori det forestilles Rector, at hvis han ikke snart affskaffede det indførte ius virgarum, vilde Skolen komme til at staae øde; Skolens Belynderinder behagede hans Udfærd ikke, Disciplene vare misfornioiede og Horerne dablede Indretningen i Lon. Han advarer ham, at han, der hidtil har været en sindig Mand, ikke nu, da han er bleven gammel og næsten er emeritus, skal worde plagosus Orbilius, og beder ham at see sig for, at Hænderne ikke skulle tage Skade ved de hyppige Gaandtage. Men Rector besvarer disse Indvendinger med: „at den tøilesløse Skoleungdom i Byerne enten maa holdes i Aie ved saadanne Love eller indspærres i Klostre.“ — Ribe Skoles Love (Terpagers Inscriptio- nes Rip. 145) fra 1669 stemme overeens med de fleste andre Skoleinstruxer paa den Tid, men indeholde nogle nærmere Bestemmelser om de Dpfhysmænd af Disciplenes egen

Midte, hvorom der i andre danske Skolers Love findes Antydninger;*) det hedder nemlig i dem, at to Disciple af fjerde og femte Lectie skulde være Custodes; deres Pligt var at anmeldte for Lærerne, hvem der gjorde Spektakler enten i Skolen eller Kirken; de maatte have Risene paa rede Haand; de skulde give Agt paa, om Nogen i de øverste Lectier talte Dansk eller begik noget andet Utilbørligt. Endnu i Aarhus Skoles Love fra 1733 gjentages den strenge Befaling om at de øverste Classers Disciple altid indbyrdes og med deres Lærere skulde tale Latin; i de samme Love anbefales legemlige Straffes Anvendelse især i nederste Klasse, og naar Disciplene i øverste Klasse i Rectors eller Conrectors Fraværelse opførte sig kaade, skulde man lade dem trække Trøien af og give dem dygtige Bank paa Skuldrene eller efter Forseelsens Betydning tildele dem en anden mere vanærende Straf, rimeligviis en Euphemisme for at lade dem løse Buxerne**). Sæg

*) Disse Opsynsmænd (Custodes, Notarii, Coricæi) ere allerede ovenfor berørte i Udtogene af de odenseiske Skolelove og nævnes hyppigen i andre Skolers Love (jfr. Myerup S. 40, 62); en udførlig Beskrivelse over deres forskjellige Functioner i en svensk Skole vil findes i det Følgende. I nogle Notitser om Odense Latinskole, som den var fra 1786 til 1793, hvile Hr. Pastor Mule i Korrespondens, der dengang var Skolens Discipel, har optegnet og meddeelt mig, hedder det: „Custos, en Discipel af de høiere Lectier, som skiftede ugentlig i bestemt Følge med en anden i at holde Orden paa Skolen, for Rector eller Conrector med Hørerne — stundom seent — som, i at fersyne disse med Riis, i en Morgen tidlig at opvarme Kaffelovnene o. s. v. For Custos, der besad et Slags absolut Herredomme over Skolen i Rectors og Conrectors Fraværelse, havde man megen Respect, langt mere end for Hørerne.“

***) Tauber hist. schol. Cath. Arhus. p. 102: „exuto thorace poenas gravissimas humeris luan vel alio, pro gravitate delicti, supplicio magis pudendo afficiantur.“

har allerede oftere omtalt den Straf, som kaldes: „at staae Skoleret“, og denne Straf, som i Almindelighed foretoges med en vis Høitidelighed og hvorved endog undertiden Personer udenfor Skolen opfordredes til at være tilstede, erqveredes i Skolerne endnu i Slutningen af forrige Aarhundrede*). Men i omtalte Aarhuus Skole herstede næsten lige til Slutningen af forrige Aarhundrede en Straf, hvorom jeg ikke veed om den blev brugt ved andre Skoler, nemlig, som Sidestykke til Skoleret, den saakaldte Classeret, der bestod i, at Synderen blev pidsket enten af samtlige eller af en vis Classes Disciple paa den nøgne Ryg med Riis, som de fik overleverede til dette Viemed (Tauber S. 85, 126).

De kongelige Forordninger af 17de April 1739 og 11te Mai 1775, som maae antages at have ophævet alle de tidligere disciplinaire Love for de enkelte Skoler, foreskreve en humanere Behandling af Disciplene, skjøndt i dem endnu hyppigen er Tale om streng Revselse paa Kroppen; men det maa betragtes som et stort Fremskridt i den almindelige Mening om Utilbørligheden af corporlige Straffes vilkaarlige Anvendelse, naar det i begge Forordningerne saa godt som eenslydende hedder, § 22 i den første, § 15 i den anden: „Lærerne maae ei med Hug og Slag tvinge deres Disciple til at lære; for Ugudelighed, især Løgn, Banden og Skjemten med Guds Ord eller modvillig Uhydighed bor de Unge nødvendig straffes, og naar sliq Revselse ei kan forbedre dem, udvises de af Skolerne, saa-

*) Altkerne i en Skolerets-sag her i Skolen fra Aar 1780, hvilke findes i Skolearchivet, skal jeg meddele i et følgende Program. En saadan Execution omtr. fra Aaret 1786 i dens mest legale Skikkelse skildres ogsaa af Steffens i hans: Was ich erlebte 1ster B. S. 122 f.

ledes som herefter nærmere forklares; men Lærerne have noie at iagttage, at de ei haardeligen revse dem, der gjerne vilde, endstjøndt de ei altid kunne lære saa hastig som andre, og skulde nogen befindes utilbørligen at straffe sine Disciple og ikke deri at holde Maade, skal han, naar ingen Advarsel heri kan frugte, aldeles forvises Skolen." Men i Birkeligheden synes Lærerne i Almindelighed ikke synderlig at have brudt sig om Skolelovene med Hensyn til Disciplinen og nu, som før, at have behandlet Disciplene med stor Vilkaarlighed og Haardhed, saa at den factiske Behandling af Disciplene ikke blot i 16de og 17de, men ogsaa i 18de Aarhundrede, indtil henimod Reformen 1801, og maaskee endog lidt derover, var langt barskere end Skoleloven hjemlede, ja ofte boddelagtig. Den Umstændighed, at der i de fleste Skolestuer ikke fandtes Kaffelovne*), foranledigede, at Disciplene om Vinteren læste i Hørernes Bærelser og der ganske uden Control vare disses Luner underkastede. Alle ældre Mænd, som have skrevet om Skolernes Historie eller have besøgt Skolerne før Reformen, ere enige i at skildre Skoletugten selv endnu i Slutningen af det 18de Aarhundrede som yderst barsk**). Gaandtage vare endnu i Mode i Slutningen af forrige Aarhundrede og Levninger af denne Barskhed kunne endnu af og til spores i de to første Decennier af dette Aarhundrede; mange Traditioner have vedligeholdt sig rundt omkring i Skolerne, og stjøndt vi ikke have saa fuldstændige

*) Jfr. Blochs Bidrag til Roskilde Domscoles Historie, 2det B., S. 68 f.; Randers Skoles Progr. f. 1834, S. 44.

***) Almindeligere Vidnesbyrd derom findes hos Nyerup S. 143, Kapellan Christensen i Jversens almeennyttige Samlinger B. 29, S. 236 og 376, Tauber hist. scholæ Arh. p. 148, Stefensens Was ich erlebte I. S. 41 ff., og flere.

Efterretninger, at vi hos os kunne fremvise saadanne Prægtexemplarer af plagosi Orbili, som Tydskland har at opvise*), findes dog anført Et og Andet om adskillige Lærere, der kan give os en Idee om Maaden, hvorpaa Disciplinen udøvedes ikke blot af Rectorer, men ogsaa af Hørere, der dog ved Lovene vare saa meget indskrænkede i deres Strafferet. For at nævne nogle Exempler fra æl-

*) Johann Jakob Häuberle fra Schwaben førte ordentlig Bøg over de Straffe, han uddeelte, og det findes da, at han i sin noget over halvhundredaarige Embedsvirksomhed har uddeelt: 911,527 Stokkepnygl, 124,000 Riisflag, 20,989 Nævlinger (Pflütchen) eller Klaps med Linealen, 136,715 Haandsmæk eller Haanddask ogsaa kaldede Haandtage, 10,235 Munddask, 7,905 Drefigen, 1,115,800 Hovednødder, 22,763 Notabener med Bibel, Catechismus, Sangbøg eller Grammatik (hvert andet Aar maatte han af den Grund anskaffe sig en ny Bibel); 777 Gange Knælen paa Erter, 631 Gange Knælen paa et trekantet Stykke Træ; 5001 Disciple havde baaret Hælet, 1707 Disciple havde maattet holde Niset med opsraakt Haand. Iblandt Stokkepnyglene vare 800,000 for ikke lærte latinske Glosor og iblandt Riisflagene 36,000 for ikke lærte Vers. Iblandt hans 3000 Skjeldsord var en Trediedeel af egen Opfindelse. — Om en Hører i 5te Klasse (Infimus) i den Skole, hvori J. A. Kanne gif, fortæller denne Lærde, at samme Lærer, der hed Schwervedeger, underviste paa den forkeerteste Maade og tillige var en kold og haard Mand, der havde sin Fernoiselse af at banke. Han havde ti Stokke staaende ved Siden af sig paa Cathedret af forskjellig Storrelse og Tykkelse. Alt efter Synderens Alder, Lege- og Bygning eller Beklædning valgte han imellem de tykkere og tyndere; ogsaa havde han ganske korte Stokke, hvilke han kastede imellem de Snakkende, og andre med Hager, for dermed at trække Synderen over Bænkene hen til Cathedret. Flittig Læsning af Lectien frelse ikke altid, naar han engang havde Lyft til at banke eller var En eller Anden paa Raffen. En Saadan tog han da ved Dret, førte ham, medens han hørte ham i Lectien, omkring i Classen og saugede ham undertiden med Ryggen af Pennenkniven omkring paa Drelappen; gjorde det ham nu forvirret, saa vankede der Prygl. S. Jean Paul Levana § 156, Jahns Jahrb. f. Philol. u. Pädag. IX. 3. S. 367 f.

dre Tider, da fortælles det om Mag. Hans Lang, der var Rector i Odense, at han gav en Discipel et saa vældigt Drefigen, at denne døde af Slaget, hvorfor Discipelens Slægt og Venner holdt ham for Banemand og undsagde ham, saa at han maatte skaffe sig et kongeligt Beflyttelsesbrev indtil Sagen var afgjort ved Lov og Dom (Blodh og Marrae Fyens Geistl. Hist. S. 277). Rector Gregers Lassen Fog i Ribe (1665-1693) undsaa sig ikke ved i en Audients at svare Kong Christian d. 5te paa dennes Spørgsmaal om, hvorledes det gik til, at der kom saa mange lærde Mænd fra Ribe Skole: „Det skal jeg sige Deres Majestæt; her er en skønne Birkestov ikke langt fra Ribe, den gjør gode Disciple“ (Thorup, Ribe Skoles Progr. f. 1827 S. 61). Præsten David Mogensen Grønlund fortæller i sin af Prof. Thorup i hans Biographie benyttede Dagbog (Molbech hist. biogr. Saml. 2det H. S. 186 f.), hvilke Lidelser han havde maattet udholde, imedens han gik i Roeskilde Skole (1724-36), og bl. N. hvorledes han blev behandlet af Læreren i anden Lectie Søren Vicard. I det første Halvaar 1725 bleve hans Hænder saa forpidskede af Nisjet, at de næsten tabte al Følelse. Da Læreren mærkede det, anbragte han Dugtelsen paa et vist andet Sted; men da Banen ogsaa her omsider slovede Nisjets Virksomhed, blev Discipelen ikke sjelden nogen afflædt og hudflettet fra Nakken til Hæfterne, saa at Huden paa hans Krop sjelden var heel. Hans Meddisciple gik det ikke bedre; sommetider blev der paa eengang holdt Execution over Classens samtlige tyve Disciple: saaledes at engang den øverste fik 20 Haandslag, den anden 19, den tredie 18 og saa fremdeles nedad indtil de 4 sidste, som slap med 4 hver. — Dog uden at opholde mig videre ved Orbilierne fra de saakaldte

mere barbariske Tider, det 16de, 17de og Begyndelsen af det 18de Aarhundrede*), vil jeg blot endnu anføre nogle Exempler fra sidste Halvdeel af det 18de Aarhundrede. Fra Aarhus meldes, at en Hører rev saa voldsomt i en Discipels Dre, at han beholdt det afrevne Dre i Haanden (Tauber p. 126), og en anden var saa barsk i sin Straffemaade, at flere Disciple forlode Skolen for at beholde hele Lemmer og Helsen, og Biskoppen i et Brev dat. 1 August 1783 maatte paaminde ham om Skoleforordningens 15de Artikel, „da han i et saare ubetydeligt Tilfælde havde beteet sig saa haard og overordentlig streng“ (Tauber p. 148). Jens Ribdermann Schjødt, Rector i Randers 1781-88, skildres af en af sine Disciple saaledes: „Han syntes at føle et Slags Velbehag i Nisets Afbenyttelse og derfor lod han sjelden nogen Leilighed til sammes Afbenyttelse gaae ubrugt hen. Egesaalidt den Dverste som den Nederste i Skolen kunde i denne Henseende vide sig sikker; thi Straffeembedet forvaltede han med stor Nøisagtighed igjennem alle Classer (Randers Skoles Program 1834 S. 21). Fra Vordingborg melder (efter Prof. Suhrs Beretning i denne Skoles Progr. f. 1825 S. 23) en almindelig Tradition om Høveren Gaar (ansat 1761), „at han paa en Tid, da Disciplinen saa almindeligen haandhævedes ved Legemsstraffe, udmærkede sig som en plagosus Orbilius.“ En forhenværende Discipel fra Ribe Skole har meddeelt Prof. Thorup følgende fra Tiden imellem 1760 og 1780. „Rector Jens Hanssen lod sig som gammel Mand letteligen opbringe, brugte den Maade, at naar

*) S. ogsaa Uddrag af Biskop J. Bircherods Dagbøger ved Moltbech S. 89, 524; Blochs Bidrag til Roskilde Demiskoles Hist. I. S. 48, 55, II. S. 18, 43, 45.

En havde fortjent Straf for sin Forsømmelse, maatte Andre ofte lide samme Straf, hvorover en og anden reiste sig, tog sin Hat, sine Bøger og forlod Skolen. En vis Lærer brugte den Straffemaade til de Dvorne og Forsømmelige, ikke alene at lade disse sidde efter i Skolen, men ogsaa at staae med Rifet i Skoledøren og at sidde paa Gærter med blotte Knæer. (Ribe Skoles Progr. 1830 S. 27, 30). Ogsaa fra Tidrummet 1782-1818, da Lorenz Hanssen var Rector, har Prof. Thorup Meddelelser fra Skolens daværende Disciple, hvoraf den ene lyder saaledes: „At den daværende mangelfulde Underviisningsmethode endnu derhos ofte ledsagedes af skarpe og lidenskabelige Tugtelsler, derom minde mig især to til tre Data, der rædsomt levende staae for min Sjæl, som om de vare skete igaar, og aldrig udslattes af min Gukommelse.“ Om disse Data udlader han sig iøvrigt ikke, men uden at navngive Læreren fortæller han, at han har kjendt en Hører ved Ribe Skole i denne Rectors Tid, som ikke lod det være nok at straffe en vis forsømmelig Discipel med Prygl, men stillede ham ovenikjøbet til Skue i det aabne Vindue for alle Forbigaaende med et Riis paa Skulderen i den Stilling, hvori en Skildvagt holder sit Gevær. En anden Discipel fra hine Dage giver sin Hører det Vidnesbyrd, at hans Styrke bestod i at bruge Rifet; „som han var i Lune til, fik vi vor Portion, og naar han kom fra Torvet over Kirkegaarden, kunde vi bestemt see paa hans Gang og Miner, hvad Vinden var (sammest. S. 36 og 37).“

Inden jeg forlader dette vidtloftige Punkt om Disciplinens Haandhævelse ved Ferle og Riis, maa jeg endnu som Supplement dertil meddele hvad der i Samuel Odmanns Hågkomster från Hembygden och Skolan (Upsala

1830 S. 50 ff) berettes om Disciplenes Stilling i Skolerne i det sydlige Sverrig, navnlig den i Verio i den sidste Halvdeel af det forrige Aarhundrede. Jeg siger: som Supplement, fordi de i disse „Grindringer“ skildrede Indretninger for en stor Deel i lignende, om end muligen ikke saa uddannet og systematisk Form, vistnok ogsaa fandt Sted hos os*), men ifkun ere anthdede i vore gamle Skolelove (jfr. S. 16) og ikke beskrevne udførligere af nogen dansk Skolemand. Odmann fortæller da saaledes: „I et stort Bærelse forsamledes alle fire Classer paa een-gang, hvorved der under Læsningen opstod en saa forfærdelig Stoi, at aldrig værre Ubæsen kunde høres paa det stormfuldeste Sognestevne eller paa den liderligste Kro. Fire Dreng, som for at høres under denne Symphonie nødtes til at strige af fuld Hals, og fire Horere, som rettede med ligesaa dundrende Stemme, samt bestandigt Accompanement af Riislag, Graad og megen Hulen, gjorde, at den, som stod i Døren, ikke kunde skjælnø noget Ord, men troede at befinde sig i en Drøm, hvor Alt blandedes med Jammer og Urede: Latin, Catechismus, Gloser og Bank. Rector scholæ var det store Hjul, som drev Alt i denne Stat af 150 til 200 Disciple, men Lærerne vare mangfoldige og kunstigen sammensatte. Disse Lærere bestode af Skolens functionarii, til hvilke ikke Lærerne hørte, men blot Skolens Dreng. Den første Embedsmand næst efter Rector, der var summus imperans, kaldtes notarius scholæ. Dette vigtige Kald tilhørte bestandig det unge Menneske, som havde første Plads i øverste Afdeling af Rectors Klasse

*) Dette er ogsaa Statsraad Mollbechs Mening, der erindrer sig lignende Skikke og Indretninger fra sin Barndom i en af de sjældneste Skoler (Schouvs danske Ugeskrift 6te B. S. 22).

eller Mesterlectien. Igjenem ham udgif Rectors Bud; han var Skolens Vicepræsident. Hver Løverdag Morgen opfatte han en Fortegnelse over den næste Uges functionarii og det egenmægtigen; igjennem ham iværksattes alle Foranstaltninger. Han nød ogsaa for sin Uleilighed særskilt fire Rigsdaler i Terminen af Løbedegnecassen. Næst ham var der en vigtig Embedsmand, der kaldtes claviger et effundens preces eller sædvanligen blot claviger. Derved tænker man sig formodentlig en, som har Skolens Røgler i Forvaring; men ham var dog kun en enkelt saadan betroet, nemlig til et i Forstuen staaende Skab, hvori alle Skolens Niis gjemtes. Ham paalaae det for hver Time, naar Lærerne gif ind i deres Glasfer, at følge dem med et Niis pro persona, samt efter Underviisningen igjen at afhente og indelukke Niset i Skabet. Med denne Skatmesterforretning havde man forenet den Pligt at holde Bøn for hele Skolen. Disse Bonner messedes ligesom i en Kirke. Embedet var ambulatorisk og skiftede hver Løverdag. Af Mesterlectiens øverste Afdeling udnævnedes hver Løverdag to officiarier, som kaldtes notatores scholæ. Deres Forretning var et Politiofsyn over Disciplenes Forhold, medens Lærerne samlede i Forstuen og passerede om Dagens Nyheder o. s. v. Af samme Glasfes nederste Afdeling tilføiedes to, som kaldtes notatores in templo. Dem paalaae det at anmærke de Dreng, som forsømte Gudstjenesten og Bedetimerne eller i Kirken begik nogen Uorden. For at bevise deres Vaastand udvalgte de to testes, som bevidnede Anklagen; disses Valg beroede paa dem selv. Hver notator havde sine visse Glasfer at passe paa, og en testis paa hvert Parti især. Øverste Lecties eller øverste Hørers Glasfes (Ade Cl.) Forretning var at bevare Skolehusets Røgler, aabne og lukke Dorene samt

tilskrue og aabne Vinduesflodderne. To saadanne beskikkes hver Løverdag under Titel af observatores senestrarum. Mellemlste Lectie eller næstøverste Hørers Klasse (3die) havde den Function hver Løverdag at gjøre nye Riis; disse Embedsmænd kaldtes virgas cædentes. De Ungre af denne Klasse vare Gaandlangere og skaffede Riisqvistene tilveie; de andre sammensatte disse Virkeriis efter en bestemt Forskrift; 4 Drengene bestemtes dertil. Riset skulde være sex Qvarteer langt, bestaae af 7 Riisqviste, som forsviis bleve indstufne i en Vidiekrands for at danne en Klump eller et Skaf, hvorefter de flettedes og halvandet Qvarteer fra den tynde Ende bleve sammenbundne med en Traad. Riset indleveredes Løverdags Aften og approberedes af claviger. I nederste Lecties (2den Cl.) og Sinflectiens eller, som den der kaldtes, Tampus Lod faldt det at feie Skolen hver Løverdags Eftermiddag. Deres Titel var scholam scopis mundantes; dertil udnævnedes fire. Saaledes gif hele Indretningen jævnt og uophorlig som et Røllehjul. — Løverdags Formiddag holdtes et Møde Klofken 10, hvori hele Ugens Forseelser bleve undersøgte og straffede. Tre Slag med Risets Klump uden paa Buxerne kaldtes stut; fem Slag kaldtes dobbelt stut, 3 Slag med Risets tynde Ende paa den bare Krop kaldtes våt stut; et Slag paa Skulderen saaledes, at Risets Klump faldt ned ad Ryggen, kaldtes Rygslag. De Slag, som med Risets tynde Ende gaves paa den bare Gaand, kaldtes Gaanddask (plaggor); de fulgtes altid parviis ad og fik Navn af Handsker. Alle disse Distinctioner vare nøie kjendte af Ungdommen og ofte indprentede af Erfaringen. Løverdagsmødet anførtes af Rector og kaldtes stutamöte. Samtlige Drengene, som vidste, at de stode paa Opsynsmændenes Lister, indfandt sig modfaldne og bodfærdige. I det

Dieblif, da Rector traadte ind, istemte hele Ungdommen og sang: „Misgundelige Gud lad Naadens Sol oprinde.“ Imedens Verset blev affunget, traadte Rector paa Cathedret. Derpaa faldt alle paa Knæ og claviger mæssede af 104de Psalme: Du upplåter din ande, så varda de skapade; hele Ungdommen svarede i samme Tone: Och du förnyar jordens ansigte; derpaa vedblev claviger: „Lader os alle bede“, og mæssede en lang Bøn tilligemed Betsignelsen. Efter denne besynderlige Forberedelse forlangte Rector Niis, hvilke claviger indbar. Smidlertid oplæste notarius sin tabula eller Fortegnelse over den næste Uges functionarii. Omfider overtrafte notatores deres Lister. Foran hver Synders Navn stod et Nummer, som tilkjendegav hans Klasse, og Listerne vare systematisk forfattede under visse Rubriker: absentes, strepentes, loquentes, ridentes, ja endog pedentes. De Anklagede opraabtes, Undersøgelse foretoges, Vidner afhørtes og forkastedes stundom; men Slutningen var sædvanlig Nisets Anvendelse. Hver Brode havde sin Straf efter Skolens Straffelov; stundom formildedes den efter Omstændighederne. Men den saakaldte våta stuten (at løse Buxerne?) var forbunden med ignominia og for det meste med Forviisning fra Skolen. — Foruden alt dette havde Skolen en Straf, der kaldtes at bære Klumpen, og tilkjendtes for grove Forseelser. En stor Klump af flammert Træ (masur) var befæstet i en Jernlænke, der af Rector blev sat omkring Skinnebet med Hængelaas. Klumpen var saa lang, at Klumpen beqvemt kunde bæres paa Armen. Klumpen bares flere Dage efter Brodens Omfang; Synderen var imidlertid nødsaget til at besøge Skolen og der at sidde med Klumpen ved sin Side; om Ratten lod Rector den aftage.“ — Saabidt Odmann. Et lignende Instrument som Klumpen er vel

ogfaa Træ=Uglen, som hørte til de i forrige Aarhundrede i Yftad Skole brugte Straffe, og som med en Jernlænke blev bunden om den fkyldige Discipel (Riegh S. 181). At en lignende Straf ogsaa var i Brug i Odense Skole i alt Fald endnu i det 17de Aarhundredes Slutning, sees af Jacob Bircherods haandskrevne Beskrivelse over Byen Odense (paa Universitetsbibl.), hvor det hedder: „Disciplinen i Skolen i fordums Tid var en Træknuv med en Jernlænke, som paa den ene Side præsenterede en gammel fægget Mand og hvoraf Knuppen kaldtes en Pave, og paa den anden en Ugle. Denne Knuv maatte Disciplene bære i Byen, som havde forseet sig, og ved dem gif tvende andre med Riis; det kaldte man at bære Paven, og denne Straf maa være optænkt ved Reformationen de Catholiske til Foragt. Jeg i min Ungdom har endnu seet denne Pave.“

Ved Siden af de egentlige corporlige Straffe nævnes næsten i alle Skolelove hyppigen Indspærring i Skolens Fængsel. Dette Fængsel, som fandtes ved hver Skole, brugtes deels til Varetægtsarrest for Dommen, især for dem, som bleve trufne svirende om Ratten, og efter fleres, om ikke alle Skolers Privilegier ikke maatte straffes af Byens Dvrighed, naar de ikke vare Drabsmænd eller havde begaaet „andre grove Laster og Synd,“ men af Rector*),

*) Christian d. Fjerdes Brev af 5te December 1592, hvorved den Jurisdiction, som Odense Skole havde ifølge „gammel Brug og Skolens Frihed“ sikkes samme, findes i Original i Bispearchivet iblandt Skolens Documenter No. 26 og er næsten fuldstændig aftrykt i Vedel Simonsens Bidrag til Odense Byes ældre Historie III B. 1 S. 42. Af Th. Bircherods haandskrevne Beskrivelse over Byen i Skolens Bibliothek fol. 625 sees, at dette Privilegium senere er blevet haandhævet imod Magistraten af Biskep Hans Michelsen; der findes nemlig følgende Notits:

deels til Straf efter Dom, ofte i Forbindelse med Sidden paa Band og Brød. Dgsaa var der ved nogle Skoler f. Ex. Ribe en Stok eller Fangeblok i Fængselet til deri at indslutte de Dpfætsige med Fødderne (Thorup hist. Gfterr. om R. C. I. 1. S. 33). Selv Gymnasterne paa Odense Gymnasium skulle efter Christian d. Fjerdes Fundats for dette Gymnasium af 17de Mai 1639, „naar nogen af dem findes forsømmelig eller og nogen Tine forsømmer, af den Professor, som hans Uflid eller Udbyd forfarer, sættes i Gullet (Gymnasiets Carcer) til Band og Brød, og findes de saa forsømmelige og vanartige, at det ikke hjælper, saa skulle de berøves deres Beneficier og sættes ned i Skolen igjen og der tilbørligen revses; hvo der ikke saadan Disciplin vil sig undergive, han skal strax relegeres og ham ikke gives noget testimonium enten til scholas eller academiam.“ — Med Hensyn til dem, som ved Fjerdingaars=Disputatorier eller Examiner viste sig svage i Kundskaber, var det ved Herlufholms Skoleordinants (omtr. 1565) bestemt, at de skulde sidde en heel Dag paa det bare Gulv til Straf for deres Forsømmelse (Ryerup S. 40 f.). — For dengang mindre, men efter vor Tids Maalestok grove Forseelser, f. Ex. Drukkenskab o. fl. var der bestemt Mulfter af forskjellig Storrelse med eller oftere uden corporlig Straf, og slige Mulfter maatte

1630 notat D. Joh. Mich. in schedis suis ad diem Febr. primum: Præterita nocte quidam scholasticus noctu deprehensus in platea in carcerem abducebatur, quod contra privilegium scholæ est. Postridie compellatus ea de causa magistratus promittebat in posterum non futurum. Søvrigt er det omtalte Frihedsbrev ordlydende med et saadant Privilegium for Ribe Skole af Frederik d. Anden af 8de August 1562, hvilket tilligemed Bekræftelse derpaa af Christian d. Fjerde af 30te December 1638 omtales af Thorup hist. Gfterr. I. 1. S. 98.

i Anledning af Forsømmelser, Drukkenskab og anden Uregelmæssighed ogsaa erlægges af Hørerne. De, som nøde Kongens Kost i Hospitalerne eller Klosterne, mistede denne paa Dage, Uger eller længere for forskjellige Forseelser, som angives i de gamle leges mensales for Odense og andre Steder. Det vilde føre for vidt at detaillere alt dette.

Vi have seet, at Skoletugten, selv uden Hensyn til de Vilkaarligheder, som fulgte med den, men saaledes som Lovene hjemlede den, var meget streng og barsk, og denne Barskhed finder bl. A. sin Forklaring deels i Tidernes Naahed i Almindelighed deels i Ungdommens sædelige Tilstand. Det var for den allerstørste Deel fattige Folks Born, der gik i den latinske Skole, og de (ligesom tildeels Lærerne) levede deels af hvad Sangopvartningen og nogle Stipendier indbragte deels af de Rigeres Almisser, som de endog tiggede ved Folks Døre, og paa dette Tiggeri havde de formeligt Privilegium, saa at naar andre Born, der ikke gik i Skolen, tiggede, kunde Disciplene slæbe dem hen til Rector for at hudflettes, eller selv straffe dem med Riis*). I Almindelighed kom da Disciplene ikke i ordentlige Huse, men levede imellem dem selv og med de simpleste Folk, og lærte tidlig at deeltage i disses Naahed og Udsvævelser. Hertil kom endnu deres Forretninger som Degne og Sangere i Kirken ikke blot i Kjøbstæder, men ogsaa som Løbedegne paa Landet, hvorved ikke blot Skolen forsømtes, men hvorved de ogsaa ligesom opfordredes til Sviir ved Bryllupper og Begravelser, da de deeltog i Traktementet. I Skolelovene nævnes de største Forbrydelser som Noget, Disciplene kunde være hengibne

*) Nyerup S. 52 og 85, Thorum hist. Gisterr. em R. G. I. 1. S. 59 ff., Riis S. 71, 207.

til, Forbrydelser og Vaster, man nu ikke engang forudsætter, at en Dreng kan forfalde til eller antager at være forenelige med Skolegangen, især Drickfældighed, Spil og Skjorlevnet, men som dengang lettere kunde gaae i Svang og virkelig vare herskende*) og saa paa Grund af at Skolegangen var meget længere og det var gamle Karle, der sad i de høiere, ja undertiden i de lavere Glasfer, tildeels fordi Skolen var en Forsørgelsesanstalt, der gav dem Livets Dphold, saalænge de vare der, saa at mange ikke engang forlode den, naar de vare modne dertil. Det var ikke sjældent, at Folk gif 16 til 20 Aar i Skolen, ja Sagnet fortæller, at engang Fader og Son samtidigen vare Disciple i samme Skole. Den berømte Niels Hemmingsen gif, som det sædvanlig hedder, 10 Aar, eller, efter J. Mollers (historisk Calendar II. S. 329) rimelige Hypothese, indtil sit tiende Aar i Nysted Skole, 3 Aar i Nakføv, 3 Aar i Nykjøbing, 3 Aar i Næstved og 3 Aar i Lund Skole, og var desuden i nogle Aar i Roeskilde og maaskee ogsaa nogle Aar i Slagelse Skole. Peter Jeszen Doctor var 1591 Discipel i 5te Lectie eller næstøverste Classe i Ribe Skole; derfra opflyttedes han 1594 i Mesterlectien og sidder der endnu 1605, altsaa 11 Aar i samme Classe (Ribe Progr. f. 1827 S. 51). At være Mesterlectianer i fem Aar var selv langt senere ikke noget Usædvanligt. Hvad det var for Karle, der vare Disciple i Skolerne, sees af Verset i Myerups danske Digtekunsts Historie (II. S. 99)

Nu er der allevegne i Skole
Grothanser, som kunne drikke og bole,

*) Jfr. Rector Hans Michelsen Ravn's Vidnesbyrd hos Myerup S. 121.

og bruge sig med Lystighed frie,
 med Piber, Tromme og Symphonie,
 Positive og andet lystigt Spil,
 Mest tage de sig saadant til.
 De tor vel stundem i ette Dage
 Ikke en Bog i Haand tage.
 Hos godt El og hos unge Dvinde
 Der lade de dem mest finde.

Sangopvarningen og overhovedet Degnetjenesten og selv den daglige Bon i Byernes Kirker gav ogsaa den faade Ungdom Anledning til mange Skalkestykker i og udenfor Kirketiden, hvorved Stedets Hellighed frænkedes. Sagnet veed her at fortælle om, hvorledes Odense Skoles Disciple rumstere i St. Knuds Kirke og ofte, naar de ikke havde at befrygte nogen Overtumpling af en Lærer, morede sig paa deres Viis bl. A. ved at bære det mumieagtige Lig af en adelig Frue eller Frøken og hendes med hende begravne Indlings-Katte op og ned ad Kirkegulvet i Procession under Sang og andre Ceremonier. Notariernes Pligter med Hensyn til Ordens Vedligeholdelse synes meget lidet at være blevne overholdte. Fra Aar 1749 have i Skolens Archiv en Skrivelse fra Byens Magistrat til Rector Søren Ancher sen, hvori der klages bitterlig over, hvorledes Disciplene have tilredt og vanziret St. Knuds Kirkes Chor ikke blot paa og omkring Skolens Stole, men endog paa Alteret, ja endog lige umiddelbart efter den store og kostbare Reparation havde begyndt paa deres Unoder igjen, og blandt Andet var det, som det hedder i Skrivelsen, befundet, „at sidstleden Markedsdag var der ikke alene igjen begyndt paa at skære Gul-ler paa Bisterne, hvormed Paneelværket for Skolens nye Stole er prydet, men det, som endnu er værre, man havde benyttet sig af Malerens paa Alteret henlagte Pensler og overstrøget og fordærvet de forgyldte Bogstaver, hvormed

Indstiftelsens Ord til det høiærbærdige Nadverens Sacra-
 mente herpaa ere skrevne, foruden at Alterets Forghld-
 ning og Maling paa mange Steder med urene Fodder
 var bleven besudlet og ilde tilredt, hvilket ikke kan være
 gjort uden af en ugudelig Krop, der er forhærdet i sit
 Ondskab og hverken agter Gud eller Mennesker. Nu har
 man vel ikke til Datum kunnet komme i Erfaring om, af
 hvem denne skammelige og forargelige Gjerning er begaaet;
 ikke desto mindre vil Graveren og Andre, som i Kirken have
 at forrette, forsikre, at der bemeldte sidste Markedsdag ei
 har været Andre i Choret end Skolens Disciple, og følge-
 lig maa man billig have dennem fremfor Andre mistænkte,
 allerhøjest deres daglige uanstændige Forhold i og under
 Bønnen os saaledes af Haandværksfolkene og andre tro-
 værdige Folk er beskrevet, at de meget hellere maatte blive
 ude, end holde Bedestund paa den Maade det de fleste Ti-
 der efter Beretning skeer, da de mere skal bruge Stimen,
 Larmen, Spøg og Slagsmaal end holde sømmelig Andagt
 under Bønnens Dplæsning af Versiculario.“ Magistraten
 forlanger da, at Sagen noie skal undersøges af Rector,
 der skal straffe de Skyldige og alvorligen og offentligen
 advare Disciplene om at entholde sig fra saadant og andet
 utilborligt Foretagende i den Tid, de af Nødvendighed
 bør være i Kirken for at forrette og bivaane Sungen og
 Gudstjenesten, og paa andre Tider aldeles at være af
 Kirken, naar de Intet have at forrette, „siden os er sagt,
 at de imellem Skoletimerne idelig skal have deres Gang i
 Kirken, og imidlertid foretage sig mange uanstændige Ting
 med Støien, Larmen og Springen paa Kirkens Stole og
 Pulpiturer, ja at de ydermere udi den Tid, Arbeidsfolkene
 ere hjemme for at spise, skal lade sig indelukke i Kirken
 for der at have deres usømmelige Frihed og exercere Ud-

skelligt til Kirkens Ruin og Uziir, hvilket umuligt efterdags kan tolereres; thi skulde Nogen betraades ved saadanne Gjerninger, kan de vente derfor at blive tilbørlig afstraffede Andre til Exempel og Affsky, enten som aabenbare Boldsmænd, der berøbe Kirken sin Prydelse, eller som uregjerlig Ungdom med at staae i Gabestokken og anden tilbørlig Straf efter Gjerningens Beskaffenhed og Personernes Alder, Alt i Conformité med Hans Majestæts Lov og Anordninger, til hvilken Ende vi som Kirkens Forsvar erbyder os at give den eller de en Discretion af 1 til 4 Rdl., som oplyser, af hvem dette sidste forbemeldte skammelige Arbejde er forøvet o. s. v." — At iøvrigt Opførselen og overhovedet Tonen i selve Skolen iblandt Disciplene paa de fleste Steder var daarlig og raa endnu henimod Slutningen af forrige Aarhundrede, sees af flere Data og bevidnes af flere af dem, som da besøgte Skolerne. Disciplene ringeagtede og drillede Hørerne, hvor de troede at kunne gjøre det uden altfor stor Risiko; ligesom Lærerne tyranniserede Drengene, saaledes tyranniserede de ældre af disse de yngre og behandlede dem som Tjenere, og denne „Primret“ eller Pernalisme, ligesom den barbariske Skik at indvie den nye Discipel i Skolen eller Classen ved Bank samt mangan anden Uorden og Uttring af Udelæggelseslyst eller Raadhed næredes stærkt ved at Disciplene vare overladte til dem selv endog i en Deel af den til Underviisning bestemte Tid formedelst Lærernes sildige Ankomst eller forsømmelige Udeblivelse, hvorfor ikke engang Rectorer altid holdt sig frie.*) Intet Under da, at den forvildede og

*) S. Steffens i: Was ich erlebte I S. 38, 115 ff.; Baggesen i Ungdomsarbejder I S. 50 ff (37), Prof. F. B. Møller i hist. blogr. Samlinger 2det H. S. 225 ff. Vidnesbyrd om en

ofte forhærdede Ungdom maatte standses ved Haardhed; der hører Hart Lud til skurvede Hoveder. Enkelte Læreres, især Rectors Personlighed kunde vel for en Tid frembringe en bedre Aand hos sin Classe eller maaffee i en enkelt Skole, men hvor længe den holdt sig, er et andet Spørgsmaal*).

Endelig bidrog vel ogsaa Lærernes Beskaffenhed og hele Stilling til at gjøre Skoletugten barsk. Hørerne vare i Almindelighed hyderst slet lønede, saa at man hyppigen maatte tage til Lærer hvem man kunde faae for godt Kjøb, undertiden endog dem, som ikke engang vare Studenter

Ugnende Tilstand i Odense Skole giver Pastor Mule i de før omtalte haandfrevne Notitser, hvorhos han bl. A. bemærker, at i Regelen skulde der daglig undervises paa Skolen i 7 Timer, men disse 7 anordnede daglige Underviisningstimer fandt næsten aldrig Sted, idet Conrector, der læste 2 Dage om Ugen, i Regelen gav Tirsdag Eftermiddag Lov, og Rector, hvem det paalaae at undervise i de 4 sidste Ugedage, under et eller andet Paaskud om Forsald, sædvanlig mødte kun een Formiddag og een Eftermiddag om Ugen. Ligeledes giver han en Beskrivelse af den saakaldte Indvølse i Mesterlectien.

- *) Høiest iblandt Skolemændene i de sidste Decennier af forrige Aarhundrede staaer vistnok Prof. Johan Henrik Tauber, en meget begavet Mand, der tillige af dem, som have været hans Disciple, medens han var Rector i Horsens, Odense og Moeskilde, skildres som en adelig Personlighed, der ved sin Humanitet drog Disciplene til sig og bidrog meget til at forædle deres Sæder. Derfor strapperer følgende Utring af hans Eftermand i Odense Rectorat, Prof. Kraft i et Brev til Biskoppen af 29 October 1790 i Anledning af en opsætsig Discipels Afstraffelse: „Mine Dage ere sure og bitte med de mange Halsstarrige, der ere saa meget desto værre, som denne Skole, om ellers nogen, ved min Tiltrædelse til samme manglede al mulig Skik af Disciplin; og min Flid bliver ilde anvendt og spildt, om jeg ei beholder min Auctoritet.“ Søvrigt seer man af flere Utringer i Taubers Breve, som findes i Dispersiviet, at han ikke folte sig ret tilfreds i Odense.

(jfr. Nyerup S. 144). Saadanne kunde da ikke skaffe sig Auctoritet ved deres Dygtighed, men maatte gjøre sig frygtede ved Riset's Magt. De (og hyppigen selv Rectorer i de mindre Byer før 1739) levede i Almindelighed i fattige Kaar, og hvor der ikke var Spiisning paa Hospitalet, maatte de ofte tiltrygle sig Middagsmad ved Borgernes Bord; de levede ringeagtede og det ansaaes for en stor Lykke, naar de omsider, efterat være blevne gamle og opslidte, kunde faae et lidet Præstekald*). At en saadan Tilstand let kunde lede til Eigeghldighed og Morositet og deraf følgende Barikthed, er begribeligt, ikke at tale om, at det ikke sjelden var Tilfældet, at saadanne Menneker forfaldt især til Druffenskab, der ogsaa, tilligemed Hoer og Forsømmelse, i Skolelovene nævnes iblandt de Forseelser, hvorfor Lærerne skulde drages til Ansvar*). Endnu vil jeg

*) Rector H. M. Ravens Dem findes hos Nyerup S. 120 f. Jfr. ogsaa Nyerup S. 252 f., Jversens almeennyttige Samlinger 29de B., S. 241 ff., G. L. Baden i Minerva 1802 Decbr. S. 42. Ogsaa Mule siger om sin Tids Lærere i Odense: „Hørerne vare i det Hele høist udelige Subjecter, uden Kundskaber og blottede for al Underviisningsgave og Kunst.“

**) At de omtalte Laster ikke vare sjeldne hos Skolernes Lærere, især i ældre Tider, og det Rectorer ei undtagne, sees bl. A. af flere Antegnelser i Biskop Jacob Madsen Weiles af Pastor Erone nylig udgivne Visitationebog og i Biskop Bircherods Dagbøger (jfr. Registret u. D. Latinske Skoler, Rectorer, Lærere). Om en Rector i Børgense bemærker J. Madsen S. 292: Senatus conquestus est de ludirectoris negligentia et assiduis potationibus; over en Rector i Faaborg klagede Borgerne, „at han var forsømmelig, drifter og sandser Intet derhos i sin Druffenskab,“ og Biskoppen siger to Aar efter, som det synes, om samme Rector: deses, nulla ipsi inest docendi voluptas (S. 251). En Rector i Odense, som er anklaget for flere Forseelser, troer, at det kan tjene ham til Forsvar, at han kun to Gange har været drukken paa Skolen (Bloch og Narraac Thens Geisl. S. 385).

omtale, at der i det herværende Skolearchiv findes et officielt Aktstykke, hvorefter Anno 1720 d. 13de Mai i samtlige Læreres Nærværelse Mogens Mørch, collega secundæ classis af Biskoppen blev sat til Rette og admoneret for hans Forsømmelse baade i Skolen og Kirken, og maatte i Samtliges Nærværelse bl. A. love: 1) „flittig at passe sine Timer i Skolen og ikke nogen Time fra Læsningen absentere uden Superiorum Vidende og dygtig Narfag dertil; 2) Sine Disciple paa „Kammeret“ ligesom de andre collegæ flittig at informere og dennem med Mildhed og Sagtmodighed beegne, som en ret Lærer anstaaer, og ikke tyrannisch eller utaalmodig medhandle eller sin Brede paa dem at styre. 3) Christelig og ædruelig, som en collega anstaaer, sit Liv at anstille, og ifald han frivillig mere skulde findes skyldig i noget af dette og sit Embede og Lofte ei at have efterkommet, kjender han sig selv sit Embede uværdig og uden videre Lovmaal eller Paamindeelse det vil qvittere: hvilket han Biskoppen med Gaand i Samtliges Nærværelse bekræfter, det vi og med vore Hænders Underkrift vil bekræfte“: hvorpaa følge Correctors, Vicerectors og samtlige Høreres, ogsaa samme Mørchs Underkrifter.

Jeg har endnu kun at tilføie nogle Ord om vort Narhundrede. Ved den i Begyndelsen af dette Narhundrede indførte Skolereform indtraadte en større Humanitet med Hensyn til Ungdommens Behandling, og mange Forandringer i Skolevæsenets Indretning, som Reformen havde i sit Følge, begunstigede en bedre Orden og fornuftigere Tugt, hvilken ogsaa Tidsaanden krævede. De disciplinaire Bestemmelser i Reglementet og Anordningen for

Cathedralskolerne i Christiania, Kjøbenhavn og Odense ere en Gjenklang af de liberale Grundsætninger, som Tiden fordrede og som ere udtalte i Hertugen af Augustenborgs interessante „Ideer vort lærde Skolevæsens Indretning vedkommende,“ i Januarheftet af *Minerva* 1795. Hvad der i Anordningen selv er anthydet kort og med en vis ængstelig Tilbageholdenhed, er bestemtere udtalt i den samtidig dermed som Bilag No. 2 bekendtgjorte „Instrux for Overlærere“ (hvilke da betragtedes som Skolernes faste Lærere, medens Adjuncterne blot vare Hjælpelærere); som Bilag No. 3 fulgte endvidere med Anordningen „Skolelove“ som Rettefnor for Disciplene. Hvad der især søgtes forebygget, var Hyppigheden og Vilkaarligheden i legemlige Straffes Anvendelse, og for en Deel opnaaedes vel ogsaa Hensigten — sed in longum tamen ævum manserunt vestigia ruris. Rifet stødtes fra sin Throne, men mange af de Ældre ville fra deres Skoletid erindre Spankrørets og Linealens Regimente og Plads paa Cathedret, ikke at tale om Lampen, som en og anden Lærer bragte med sig i Kommen til Skolen og svingede under Læsningen. Forordningen af 7de November 1809 er i dette, som i saa mange Puncter, yderst vag og uklar. Angaaende Fremgangsmaaden i Disciplinstilfælde er i § 53 henviist til en Instrux for Lærerne, der ligesaalidt nogensinde er udkommen, som de i § 48 bebudede almindelige Skolelove. Ved adskillige af concrete Tilfælde fremkaldte Directionskrivelser til enkelte Skoler, hvoraf nogle ere trykkede i Rosenvinges Samling af Rescripter o. s. v. 2det B., ere senere enkelte, dog utilstrækkelige Forholdsregler angivne; men selv efterat Forordningen af 1809 ved den nye Skoleplan af 13de Mai 1850 er bleven endnu mere antiqueret, end den allerede var før, savnes endnu et Di-

sciplinair-Reglement for Lærerne, og almindelige, for samtlige Skoler gjeldende Reglementer for Disciplenes Forhold i og udenfor Skolen, hvilke sidste synes at være saa meget mere nødvendige, som Opdragelsen i vor Tid har naaet en saadan Grad af Liberalitet, at denne ikke sjelden overfrider hvad der maa antages for sømmeligt for Disciplenes Alder og Stilling, og forleder til Friheder, som Skolen ikke godt kan taale, uden dog altid at have det tilstrækkelig i sin Magt at standse dem.

Fortegnelse

over

Odense Cathedralskoles
videnskabelige Samlinger.

Første Afdeling:

Den mathematisk-physiske Samling.

Bed Ministeriets Circulaire til Forstanderskabet af 25de Februar d. A. er det paalagt Rector „at drage Omsorg for, at der, forsaavidt saadant ikke allerede maatte være skeet, af de paagjeldende Lærere, som føre Tilsynet med de physiske, zoologiske og mineralogiske eller andre videnskabelige Samlinger, snarest muligt forfattes Fortegnelser over disse, hvilke derefter passende kunde optages i Skolens Program for indeværende Aar; hvornæst i de efterfølgende Skoleprogrammer skal gives nøiagtige Meddelelser om Forøgelsen af eller anden indtraadt Forandring i de enkelte Samlingers Indhold.“ Da de herbærende Samlinger ere saa bethdelige i Omsfang, at Fortegnelser over samtlige, om de end i saa kort Tid alle kunde catalogiseres, ikke vilde kunne rummes i eet Program uden at optage en uforholdsmæssig Plads, har en Deling af disse Beskrivelser været nødvendig, og her meddeles da til en Begyndelse Fortegnelse over Skolens mathematisk-physiske Samling, forfattet af Adjunkt Cand. Magisterii R r a g h.

Denne physiske Samling er deri forskjellig fra lignende Apparater i Landets andre Skoler, at den ikke er en paa Skoleunderviisningen beregnet, efter Naturlærens Indførelse i Skolen erhvervet ny Samling, men bestaaer af flere for den største Deel ældre Bestanddele, hvoraf Hovedmassen udgjør den forrige S a r t o r p h i s k e, der ifølge kongelig Resolution af 23de Februar 1844 blev kjøbt til Sko-

len for en Sum af 2000 Rbd. (s. Program f. 1844 S. 72). Denne Samling indeholdt ikke faa værdifulde og smukke, men ogsaa endeel deels forældede deels beskadigede og ubrugelige Instrumenter, og var, uagtet sit Omfang, i flere Henseender ufuldstændig. Da den i Aaret 1846 var bleven henslyttet fra Rectorgaarden, hvor den tidligere havde havt Plads, til det nye Skolelocale, og efterat Underviisningen i Physik var indført, skulde tages i Brug, blev den med Universitetsdirectionens Tilladelse rensset for de ubrugelige og cassable Stykker og efterhaanden suppleret ved endeel nødvendige nye Instrumenter, der for største Delen vare forfærdigede af Mechanikus Julius Riisen, uden at dog derved alle Mangler, der grunde sig i dens oprindelige Bestaenighed, have kunnet fjernes. — Desuden er Skolen i Besiddelse af nogle endnu ældre Instrumenter, der for den største Deel skrive sig fra det gamle Gymnasiums Tid og ere tilfaldne Skolen efter Gymnasiets Ophevelse eller Sammensmeltning med Skolen ved Reformationen 1802. I den følgende Fortegnelse ville de nye Bestanddele blive betegnede med *, de fra Gymnasiet arvede og andre Skolen for den Saxtorphske Samlings Erhvervelse tilhørende Stykker, med †.

-
1. En Lommestol med forskjellige Subdelinger.
 2. En Messingscala med forskjellige Maal.
 3. Et Meter af Træ.
 4. En Nonius i Længdemaal af Træ.
 5. En Nonius i Bue af Messing.
 6. Catels geometriske Kasse.
 7. En Kasse med 29 stereometriske Legemer af Træ.
 8. † En Kasse med ditto af Træ.
 9. † En Kasse med ditto af Pap.

10. En efter Binomialformlen faaen Læring af Træ.
11. En Cylinder med tilsvarende Kugle og Kegle af Træ.
12. En Kegle med Keglesnittene.
13. Et Landmaalerapparat i Kasse bestaaende af Rod, Kors, Ring, 2 Bordplader, Kompas, Vatterpas, Diopterlineal, Kjæde og 4 Maalepinde. Dertil et Stativ.
14. En Messingqvadrant af 6" Radius i Kasse.
15. † Et Astrolabium i Kasse.
16. † Et Par store engelske Globes af Johannes Senex 1740.
17. † Et Par mindre svenske Globes af A. Åkerman 1759.
18. * Oldenburgs Globus til Oversigt over Jordklodens pphysiske Forhold.

-
19. Et Stillebord med 2 Klemmeværer, 2 inddeelte Skjdestænger og 2 Tværstykker.
 20. Amontons Diagonalmasfine med Valfse og Lodder.
 21. Saxtorphs mekaniske Kasse med Beskrivelse.
 22. Catels mekaniske Kasse.
 23. 3 Apparater til at sætte en Knappenaal paa en Spids.
 24. Et Væg med Dviffselv.
 25. Model til Carbons Lampe.
 26. † En Dobbelkegle med Skraaplan.
 27. † En Kuldbottefloder.
 28. * En Snurre med Tilbehør.
 29. En lille Vægt i Glaskasse.
 30. En kinesisk Guldvægt i Futteral.
 31. Model til Dvintenz's Vægt.
 32. En Brille med c. 30 Vlv=Lodder Handelsvægt.
 33. En Galge med 7 forskjellige Tridseforbindelser.
 34. * Et Skraaplan med Vægn og Lodder.
 35. En aaben og en lukket Model til Arkimedes's Skru.
 36. Et Mikrometer med inddeelt Skive til $\frac{1}{100}$ Linie.
 37. * Atwoods Faldmasfine med Tilbehør.
 38. Apparat til Fald i Parabolen, Cycloiden o. f. v.

39. En indbeelt Stang med afmaalte bevægelige Staaltraade til at vise Kastebevægelsen.
 40. * En Centrifugalmaskine med 3 tilhørende Apparater.
 41. * En Marmorplade med Elfenbeenskugler.
 42. Apparat til Lovene for Stødet med 6 Elfenbeenskugler.
 43. En med Klade betrukken Ramme til Stillebordet med 3 Kugler af Træ og 1 af Elfenbeen samt Duceu.
 44. En Reflexionsmaskine.
 45. 10 Træmodeller til forskjellige Mechanismer.
-

46. Et Glas med Hul i Bunden paa Fod.
 47. * Et Glasrør med Boyles Ventil.
 48. Et fyldt Glasrør til et Waterpas.
 49. * Et Sæt Pascalske Vaser med Tilbehor.
 50. * Apparat til at vise Principet for Brahmans Vandtrykspresse.
 51. En hydrostatisk Vægt med tilhørende Smaaapparater i Kasse.
 52. En lille Flydevægt af Glas.
 53. En Saltvægt af Glas.
 54. * En Nicholsons Flydevægt af Glas.
 55. Et Glas med Stempel og 3 cartesiane Dæble.
 56. En Tøse med 9 afveiede Glasperler.
 57. * Et Vandubstrømningsapparat.
 58. * Et Udstrømningsrør med Sidegreen til Sugning.
 59. † En Kasse med adskillige Modeller til hydrauliske Maskiner.
-

60. 2 flæne Glasplader.
 61. En Tøse med Springkolber.
 62. En Tøse med Glasdraaber.
 63. 3 Glasplader til Haarrørsvirkningen.
 64. Nogle Stykker Haarrør.
 65. * Ørstedes Apparat til Haarrørsvirkningen.
 66. En Tøse med Korkkugler.
-

67. * Et Barometer med Spidsindsikling og Renius.
68. En tostøvet engelsk Ventilluftpumpe.
69. En Sættetallerken til samme.
70. † En lille enkelt Ventilluftpumpe.
71. En Haneluftpumpe.
72. Et Sæt magdeburgske Halvfugler.
73. Et Sæt ditto uden Hane.
74. Et Proverbandrometer med Klokke.
75. † Et Proverbandrometer.
76. Et Glasrør til et Proverbandrometer.
77. 6 Glasflokker af forskjellig Størrelse.
78. En Glasflokk med lufttæt Stang.
79. En mindre ditto med ditto.
80. En Klokke med Dækplade.
81. En Klokke med Mechanisme til Sugning.
82. Et cylindrisk Glas med Dækplade, Pumpe og Tilbehør til Sugningsforsøget.
83. Apparat til Adams Barometerforsøg med Luftpumpen, bestaaende af et aabent Glas, et Glas med Indfatning og 4 Rør med Indfatninger.
84. Et Lungeglas.
85. Apparat til Forsøg med Blære.
86. Et Glas til Blæresprængning.
87. Apparat til at presse Dvilsølv igennem Træ.
88. Den dobbelte Nolle.
89. Apparat til Fald i luftomt Rum.
90. Et Compressionsapparat med Fiskeblære og Dvilsølv.
91. En Heronsbrønd med Fortætningspumpe af Messing.
92. En Bindbøsse (ubrugelig).
93. Model til Sugepumpen af Glas.
94. * En Sug- og Trykpumpe med Viskasse.
95. En ligebenet Hævert af Glas.
96. En uligebenet Hævert af Glas.
97. En Hævert med Straalerør af Glas.
98. Et Tantalusbæger af Glas med Træfod.

99. † Et Tantalusbæger af Blik.
 100. Et intermitterende Springvand af Blik.
-

101. * Et Drstedst Sammentrykningsapparat med Tilbehør.
 102. * En snoet Messingtraad
 103. * Et elliptisk Kar.
 104. * 2 Messingplader og 4 Glasplader med Stativ og Bue.
 105. En Lydleder af Træ.
 106. * Seebeck's Skive.
 107. * Ghladnis Tonemaaler.
 108. * Et Monoqord.
 109. * En Stemmegaffel og et Vliktor med Stempel.
 110. * 2 Orgelpiber af Træ.
 111. En Stemmefloite.
-

112. Apparat til at vise Lysets Reflexion ved et plant Speil.
 113. Et Vinkelspeil.
 114. Et prismatisk Speil.
 115. Et plant Speil i Kasse med Kugle, som løber opad.
 116. Et pyramidalt Metalspeil med 6 anamorphotiske Billeder og Stativ.
 117. Et conisk ditto med 6 ditto til samme Stativ.
 118. Et cylindrisk ditto med 6 ditto og Stativ.
 119. Et lille convext Glaspeil.
 120. † Et ditto.
 121. Et Huulspeil af Glas, 17" Diameter, 12" Brændvidde, paa Stativ.
 122. Et lille Huulspeil af Glas.
 123. En Brille til Lysets Brydning i Vand.
 124. Et Glasprisma, indfattet i Messing, paa Stativ.
 125. Et ditto ditto, flumpvinklet.
 126. † Et ditto uden Indfatning.
 127. 8 affribede Papper til de prismatiske Farver.

128. Et Polyeder, indfattet i Træ med 12 anamorphotiske Billeder i Kasse.
129. Et Polyeder uden Indfatning.
130. 6 afstribede Papstiver til at anbringe paa Snurten.
131. 2 smaa Snurrer af Træ med Farvestriber.
132. Et convext Glas indfattet i Træ.
133. 3 convexe Glas uden Indfatning.
134. Apparat til at fremstille det kortsynede og det langsynede Die.
135. † Et camera obscura.
136. En lille laterna magica med 12 Billeder og † 11 Billeder.
137. Et Kuffist Mikroskop med 4 Lins'er.
138. Et Solmikroskop i Kasse.
139. † Et ditto.
140. En lille Theaterkikkert.
141. Et lille Gregorianst Teleskop.
142. Et større ditto af Hairne & Blunt paa Messingsfod.
143. † Et større ditto paa ditto.

144. Apparat til at vise en Jernstangs Udvidelse ved Varmen.
145. † Apparat til at vise en Messingsstangs Udvidelse.
146. Et Luftthermometer.
147. Et chemist Thermometer.
148. En Pulshammer.
149. Et Franklinst Rør.
150. En Solipila paa Bogn med tilhørende Glasplade.
151. En Solipila af Glas.
152. En ditto af Metal.
153. * En Solipila.
154. * En Dampkanon.
155. * En Tramodel til Dampmaskinen.
156. * Et Differentialthermometer.
157. * 2 Brændspeile af Metal, 16" i Diameter, paa Stativer.

158. En naturlig Magnet.
 159. En lille Hestekomagnet.
 160. Et lidet Magazin.
 161. Et Par Magnetstænger.
 162. Et Par ditto.
 163. Et magnetisk Magazin af 20 Stænger i Stativ.
 164. En Hestekomagnet af 5 Stænger i Stativ.
 165. 2 Inclinationsnaale.
 166. 3 Declinationsnaale.
 167. † Et lidet Kompas.
 168. † Et større Kompas.
-
169. En stor Elektriseermaskine med Skive af 30" Diameter og 2 Snidetoj.
 170. * En mindre Elektriseermaskine.
 171. * Et Elektrophor med Peltsværk.
 172. En stor Viskconductor, 2 $\frac{1}{2}$ Alen lang.
 173. En ditto 40" lang.
 174. En mindre Viskconductor med Funkemaaler.
 175. En Messingconductor.
 176. † En mindre Messingconductor.
 177. 2 smaa Conductorer af Træ.
 178. En isoleret Leder paa Stillesfod.
 179. En ditto med Messingkugle og Led til Bevægelse i forskjellige Retninger.
 180. 5 tykkere og 2 tyndere løse Ledere med Kugler paa Enderne.
 181. 13 længere og kortere isolerede Ledningsstræde.
 182. 6 Ledningskæder af Messing= og 2 af Jerntraad.
 183. 3 vertikalt staaende Ladeplader med Conductorer.
 184. En Ladeplade med isolerede løse Belægninger af Træ med Zinfolie.
 185. * Et Panelektrikon.
 186. En Leidenerflaske med krum Conductor.
 187. Et Ladeglas med løse Belægninger af Visk.
 188. Et Spærreglas.

189. Et lille Rommeladeglas.
190. En Elektrometerflaske.
191. † En ditto med Messingkugler.
192. Et Batteri af 10 store Glas, c. 15' □.
193. Et Batteri af 4 Glas, c. 5' □.
194. Et Batteri af 2 store Glas.
195. † Et Batteri af 9 mindre Glas.
196. Et Ladeapparat af 6 isolerede Ladeglas med Indretning til at forbinde Belæggningerne.
197. En isoleret Ublader paa Stillefod med Messingkugle af 6" Diameter.
198. En ikke isoleret Ublader paa Stillefod med Messingkugle af 4" Diameter.
199. En isoleret Ublader paa Stillefod med Messingkugle af 3" Diameter.
200. En isoleret løs Ublader med Messingkugle.
201. † En ditto med mindre ditto.
202. En ikke isoleret ditto med Messingkugle.
203. † En ikke isoleret ditto med mindre Messinglugler.
204. Hensleys almindelige Ublader.
205. 2 isolerede Stativer.
206. Et isoleret Stillebord.
207. 2 smaa isolerede Borde.
208. Et ikke isoleret Stillebord.
209. En Isolereskammel med Stol.
210. † En lille Isolereskammel.
211. * En Condensator.
212. Cavallos Elektroskop med isoleret Fod og 4 Arme med Hyldemarvskugler.
213. Et Rommeelektroskop i Beenfutteral.
214. Et Glas til et Elektroskop.
215. Et Elektroskop i Messingfutteral.
216. Et Kvadrantelektroskop.
217. En Glasconductor til elektrisk Lydning.
218. Et elektrisk Jldhjul.
219. † Et S til at dreie paa en Spids.

220. Et elektrisk Navn.
221. Et elektrisk Glømmerrør, 2 Alen langt, paa Fod.
222. En Fod med 9 Glømmerrør.
223. † Et løst Glømmerrør.
224. En lille Mørser til at tænde Krudt.
225. 2 smaa Skaale til at tænde Spiritus.
226. En Blisflaske til Knaldluft.
227. Et elektrisk Gevær.
228. En elektrisk Pistol
229. En stor Lynflise.
230. En mindre ditto.
231. Apparat til at vise Lynslaget's forskjellige Virkning.
232. En Presse med 4 bevægelige Tænger til Metaltraadens Smeltning.
233. En Ramme med 4 Stillekræver til samme Brug.
234. 2 Metallæmmer til samme Brug.
235. 2 Lichtenberg'ske Figurer i Kasser.
236. Et Glas til Duffebands og 3 Duffer.
237. Et elektrisk Klokkespil.
238. Et elektrisk Regnebræt.
239. 3 Tøjer med Smaaapparater. (Amalgam, Hyldemarvssugler o. s. v.)
-
240. Et Stativ til 2 Voltaiske Støtter.
241. Et Stativ til en Voltaisk Støtte.
242. 100 Kobberplader, 100 Zinkplader, 50 Blyantplader med Klædelapper.
243. 20 større Plader af Kobber og Zink med Klædelapper.
244. 32 Par sammenlødgede Kobber- og Zinkplader, hver 20" □ med Klædelapper og Stativ.
245. En Kobberkar med Zinkplade ($1\frac{1}{2}'$ □) i Stativ.
246. 2 Trugbatterier, hvert paa 2' □.
247. * Et Dunsens's Batteri af 6 Elementer med Tilbehør.
248. * Apparat til Vandets Decomposition.

249. 2 smaa Trætruge til Ledning gjennem Vædsker.
250. 2 Væsker med Smaaapparater.
-
251. Et Stativ med boiet Messingtraad til det Ørstediske Forsøg.
252. * En elektromagnetisk Multiplikator.
253. * En Magnetiseerspiral.
254. * En Elektromagnet i Stativ med Tilbehør.
255. En huul lige Jernstang.
256. * Apparat med Gyrotrop til en bevægelig Strøm.
257. En Kerkstive med Zink- og Kobberplade.
258. En lille galvanisk Kæde med et beviklet Glasrør til at op-
hænges.
259. * Et Kobberkar med Zinkring til en roterende Strøm.
260. En Blikkasse med 2 Rør.
261. * En Inductionsrulle med Tilbehør.
262. * En magnetoelektrisk Rotationsmaskine.
263. En Drikke til Centrifugalmaskinen med en boiet Magnet.
264. Et Stativ med en Glasplade og indeelt Cirkel.
265. 3 runde Zinkplader, 2 Kobberplader og 1 Blyplade samt 4
Papstiver.
266. Et Glas med Bedækning og en ophængt Magnetnaal.
267. 3 Metalringe og en Kobberplade til at ophænge i saume.
268. En større Kobberplade til at ophænge i No. 78.
-
269. En Stang af Antimon med Kobberboile.
270. En Stang af Bismut med Kobberboile.
271. En Sækkant af Antimon og Bismut med Stativ og Mag-
netnaal.
-
272. * Et Maximums- og Minimumsthermometer.
273. * Daniels Hygrometer.
274. * Augusts Psygrometer.

275. 2 Riveskaale af Glas med Stodere.
 276. 1 ditto af Marmor med Stoder.
 277. En lille Morter med Stoder, af Metal.
 278. Et stort Sukkerglas.
 279. 2 mindre ditto.
 280. 5 mindre ditte.
 281. 3 smaa Glas.
 282. Et Maaleglas.
 283. En stor Glasstragt.
 284. En lille ditto.
 285. En lille Messingstragt.
 286. Et Fyrfad med Rist af Jernblik.
 287. En Lampeovn af Blik med Sandcapel.
 288. En Visklampe til 4 flade Væger.
 289. En Lampeovn af Messing paa Bræt med Jernstatio.
 290. En Spirituslampe af Messing til 3 Væger.
 291. * En Spirituslampe med dobbelt Lufttræk.
 292. * En lille Spirituslampe af Glas.
 293. 2 Jernstativer.
 294. Et Træstativ.
 295. Et Blæserør af Glas.
 296. 2 Blæserør af Messing.
 297. 2 Vlyantsdigler.
 298. 5 hedsfste Digler.
 299. En stor Kolbe af grønt Glas.
 300. 2 store Retorter af grønt Glas.
 301. 2 Forsted med Rør.
 302. En Leerretorte.
 303. 5 mindre Kolber.
 304. 11 smaa Kolber.
 305. 5 smaa Retorter.
 306. 2 Florentinerkolber.
 307. En tohalsset Udviklingsflaske med indløbet Rør.
 308. En tohalsset Udviklingsflaske.
 309. En Sikkerhedsstragt.
 310. Nogle Udviklingsrør af Glas.

311. Et boiet Udvillingsrør af Kobber.
312. 3 smaa Flasker med affprængt Bund.
313. † Et Gasometer af Glas.
314. En Klokke med Haner og Rør til at bringe Luft fra et Kar i et andet.
315. Et dobbelt Messingrør med Hane til samme Brug.
316. 2 Messingbøgere med Stoppere til samme Brug.
317. Et Eudiometer.
318. Et Stativ med 8 smaa Reagentsglas.
319. 3 smaa Reoler med 10 større og 18 mindre Flasker med Glasproppe, tildeels med Reagentser.
320. 8 smaa Flasker med Glasproppe.
321. 16 Medicinflasker af forskjellig Størrelse.
322. 8 større Flasker.
323. En stor Steenkrulle.
324. 2 Flasker med c. 5 Pd. Qvicksolv.
325. 18 Glas med kemiske Præparater.
326. 13 Spaanæsker med kemiske Sager i Smaaglas.
-
327. 2 Træstativer.
328. Et lille Kranstillads med 2 Brætter.
329. † Et lille Messingstativ.
330. † Et lille Kobberbæcken.
331. 9 større og mindre Serntugler med 2 Træbatter og 3 Spaanrandse.
332. Endeel Kobbertraad af forskjellig Tykkelse.
333. En Kasse med forskjellige Metaltraade.
334. Noget Zinfolie.
335. En Kasse med endeel Glasrør.
-

Efterretninger

om

Odense Cathedralskole

for

Skoleaaret 1852-53.

Afgangsexamen 1852.

Foranlediget ved Rectors Forespørgsel tilkjendegav Ministeriet under 26de Mai f. A., at det Vidnesbyrd om Afgangsexamens Udfald, som vil være at meddele de Privatister, der i Genhold til Bekjendtgjørelsen af 13de Mai 1850 om Ophævelsen af Examen artium m. m. have absolveret bemeldte Examen ved en af de lærde Skoler, vil, ligesom Vidnesbyrdet, der, overensstemmende med den anden Bekjendtgjørelse af 13de Mai 1850 om en Underviisningsplan og Examensbestemmelser for de lærde Skoler § 17, meddeles Skolens egne Dimittender, være at udfærdige paa stemplet Papir af 4de Klasse No. 5 til 84 s., og efter den ved den forrige Universitetsdirections Skrivelse af 2den September 1845 foreskrevne Formular, naturligviis med Udeladelse af hvad der i denne paa Skolens egne Dimissi beregnede Formular indeholdes om disses særegne Forhold til Skolen. Senere er af Ministeriet tilstillet Skolen nye trykte Formularer for begge Arter af Vidnesbyrd.

Ved Skrivelse af 10de Juni underrettedes Rector om, at den skriftlige Examen for alle Skoler vilde være at afholde Onsdagen d. 23de Juni (Udarbeidelse i Modermaalet, tydsk Stiil, Oversættelse fra Latin til Dansk), Torsdagen d. 24de (latinisk Stiil, arithmetisk Opgave), og Fredagen

d. 25de (geometrisk Opgave); den mundtlige Prøve vilde i Odense Cathedralsskole være at afholde fra Onsdagen d. 7de indtil Fredagen d. 9de Juli. Som de Fag, hvori Professor Madvig ønskede at deeltage som Censor, angaves Latin, Græsk, Historie og Fransk.

Til Afgangsexamens anden Deel indstillede sig følgende otte Disciple af syvende Classes øverste Afdeling, som i forrige Aar havde underkastet sig Examen's første Deel:

1. Antonius Frederik Sophus Scholten, Søn af Generalkrigscommissair Ridder v. Scholten i Odense, født i Nyborg d. 21de Juli 1833, optagen i Skolens 2den Classe d. 1ste October 1844.

2. Peter Andreas Caspar Simonsen, Søn af Organist Simonsen i Nyborg, fød i Randers d. 12te Mai 1834, optagen i 3die Classe d. 1ste September 1846.

3. Christian Peter Arild Dreier, Søn af Pastor Dreier i Tryggelov paa Langeland, født sammesteds d. 10de Mai 1833, optagen i 4de Classe d. 1ste September 1847.

4. Rasmus Laurik Balslev, Søn af Pastor Balslev i Gaarslev, født i Uggerålev d. 19de Februar 1833, optagen i 3die Classe d. 1ste September 1845.

5. Gebhard Sophus Frederik Wandall, Søn af afd. Pastor Wandall i Gudbjerg, født sammesteds d. 7de August 1833, optagen i 2den Classe d. 1ste October 1844.

6. Frederik Hermann Christian Weeke, Søn af Kjøbmand Weeke i Odense, født sammesteds d. 11te December 1832, optagen i 2den Classe d. 1ste October 1844.

7. Jacob Ludvig Bang, Søn af Pastor Bang i

Gaarby, født sammesteds d. 25de November 1833, optagen i 3die Classe d. 1ste September 1846.

8. Rasmus Johannes Møller, Søn af afd. Professor Poul Møller, født i Kjøbenhavn d. 12te Juni 1833, optagen i 1ste Classe d. 1ste October 1842.

Til Afgangsexamens første Deel indstillede sig følgende elleve Disciple af sjette Classe: Hans Peter Egeløkke Langkilde, Joachim Frederik Matthæus Rahlff, Sophus Marius Hansen, Christopher Gleerup, Peter Andreas Christian Heiberg, Niels Clausen, Hans Christian Diderik Müller, Jens Valudan=Müller, Hans Carl Christian Lassen, Johan Christian Valeur Friis, Emil Scholten, af hvilke ni bleve oplyttede i syvende Classe efter Examen. Desuden underkastede sig som Privatist denne Deel af Examen Andreas Christian Ludvig Grove Rasmussen, Søn af Pastor Rasmussen i Marstal, født i Horsens d. 8de September 1836 og forberedet af sin Fader, der havde indsendt de ved Bekjendtgjørelsen af 13de Mai 1850 om Modenhedsprøven for Privatister paabudne Attester, deriblandt ogsaa den Aspiranten under 8de Januar f. A. af Ministeriet tilstaaede *venia ætatis*.

Opgaverne ved de forskjellige Prover af Examen's begge Afdelinger have været følgende:

1. Udarbeidelse i Modersmaalet: „Hvorledes er Forestillingen om det Ridderlige i Væsen og Charakter opstaaet og uddannet og hvori maa det nærmest sættes“?

2. Latinsk Stil: Iblandt de mest glimrende Navne i den græske Litteratur vil vel Ingen tage i Betænkning at regne Demosthenes. Den der med Nytte og Fornøielse vil læse Demosthenes's Taler, det Fortræffeligste, som Oldtiden har frembragt i denne Art, maa omhyggeligen gjøre

sig bekjendt med den hele Tidsalders Historie, i hvilken han levede. Men herved støder man paa en ikke ringe Banzfelighed. Demosthenes begyndte at deeltage i Statsfagernes Forhandling omtrent Aar 355 før Chr., i en Alder af henved 30 Aar, og levede indtil Aar 322, da han, af Frygt for at blive udleveret til Macedonierne, dræbte sig selv paa Den Calauria. Denne Tids Historie og især Philip af Macedoniens Planer og Bedrifter — thi Alexanders Tog til Asien og Seierbindinger angaaer ikke synderlig Demosthenes — have vi, foruden Justinus, som yderst kort og ikke uden betydelige Feil gennemløber Hovedpunkterne, kun een gammel Skribent, der har beskrevet i Sammenhæng, Diodorus fra Sicilien, hos hvem Alle klage over, at der, for ikke at tale om Talent og Kunst, ofte i hoi Grad savnes Omhu saavel i andre Ting som i at angive Begivenhedernes Orden og Tid. Hvad vi savne hos Diodor, maa Ingen troe, at Plutarch udfylder, der i sin Levnetsbeskrivelse af Demosthenes baade forbigaaer saare mange og vigtige Ting, og ved dem, han fortæller, næsten aldeles undblader Betegnelsen af Tiden. Hvor dristigt endelig Demosthenes selv og hans Modstandere, Aeschines og Dinarch, idet de lempe Alt efter deres Tales Diemed, baade fordreie Begivenhedernes Sandhed og forvirre deres Orden og Tid, vil den, der foretager sig at sammenligne dem indbyrdes og med Andres Vidnesbyrd, snart opdage.

3. Oversættelse fra Latin paa Dansk: Tullius S. D. Tironi: Quo in discrimine versetur salus mea et bonorum omnium, indtil: quod sperabamus fieri posse (Cicero epist. ad famil. XVI. 12).

Annot. (non interpretanda) Scripta est hæc epistola inter ipsa initia belli civilis Cæsariani et Pompeiani. Cicero paullo ante ex Cilicia provincia, cui præfuerat, redierat.

4. **Thydfk Stiil:** I de Bøger, som beskrive Henrik den Andens og hans tre Søners Historie, hører man kun sjelden Marschal Biellevilles Navn nævne. Dog tog han virksom Deel i de vigtigste Forhandlinger og fortjener en hæderlig Plads ved Siden af hine Tidens store Statsmænd og Krigere. Denne Mand hørte ikke til de mægtige Natureer, der ved deres Genies eller deres Videnskabs Magt gribe ind i det Hele og tvinge Historien til at tale om dem. Hans Fortjeneste bestod netop i at undgaae Dpfigt, og han søgte mere at have Fred med Alle, end at vække Beundring og Misundelse. Endskjøndt tre Fyrster afløste hinanden, blev han Thronen hengiven med urokkelig Standhaftighed; men han behøvede aldrig, som en hjerte- og villieløs Hofmand, at bortgive sin personlige Værdighed for at være sin Konges Ven; han forstod med en stærk Sjæl og roesværdig Selvfornægtelse (Selbstverläugnung) at underkaste sine Duffer Forholdene. Det lykkedes ham ogsaa at tage den Fyrstegunst, hvormed han havde begyndt, med sig i Graven; thi det fortjener at bemærkes, at han døde i det Dieblif, da Catharina af Medicis besøgte ham paa hans Slot. Charakterer af dette Slags spille aldrig nogen Rolle i Historien, der mere beretter, hvad der skeer ved Kraft, end hvad der forhindres ved Klogskab; men de ere desto taknemmeligere for Biographen, der altid hellere vil vælge sig en Ulykses end en Achilles til sin Helt.

5. **Geometrisk Dpgave:** Af et Triangel's Areal T og de to Sider a og b at finde den tredie Side c og Vinklerne A, B, C .

Exempel: $T = 2 \square'$, $a = 1'$, $b = 5'$.

6. **Arithmetisk Dpgave:** At bestemme det tociffrede Tal, som divideret med Ciffrens Product giver en fore-

lagt Quotient A, og som adderet til Tallet 9 B giver det ombvendte tociffrede Tal (d. e. som skrives med de samme to Ciffre ombyttede).

Exempler: 1) $A = 2, B = 3$

2) $A = 3, B = 2.$

I Censuren over de enkelte Fag deltog, foruden Underviisningsinspecteuren, med Lærerne Dhrr. Biskop Engelsstof i Geographie, Pastor Westengaard i Hebraisk, Adjunct og Skoleforstander Lassen i Tydsk, Adjunct Eskildsen i Naturhistorie, Skoleforstander Jensen i Mathematik og Naturlære.

Discipel A. F. S. Scholten, som i Begyndelsen af Aaret 1850 var bleven angreben af en Densvaghed, der siden den Tid har berøbet ham Dinenes Brug til Læsning, men som dog havde fulgt Underviisningen saaledes, at han i 1851 kunde underkaste sig Afgangsexamens første Deel med nogle Modificationer i Prøvens Form (jfr. foreg. Program S. 33 f.), tilkjendegav, efterat have deeltaget omtrent i et halvt Aar i Underviisningen i syvende Classe, for Rector det Dnske ogsaa at maatte stedes til Afgangsexamens anden Deel. Da Skolen havde al Grund til at understøtte dette Dnske, indstillede Rector til Ministeriet, at det maatte tillades denne Discipel at underkaste sig ommeldte Prove med nogle nærmere foreslaaede Modificationer i Formen. Efterat Ministeriet ved Skrivelse af 31te Januar f. A. havde erklæret sig tilboieligt til at gaae ind paa Indrommelsen af denne Begjering, naar der strax tilveiebragtes en Lægeattest, der baade noigtigen oplyste, at Discipelen i den angivne Tid

havde været ude af Stand til at læse og skrive, og at han ikke endnu var i Stand til at skrive flere Examens-udarbejdelser, der kunde kræve hver nogle Timer i flere paa hinanden følgende Dage eller med een eller to Dages Mellemrum, og derhos udtalte, at der ikke var nogen nær Udsigt til Forandring i Svagelighedstilstanden, ligesom det endvidere henimod Tiden, da Examen skulde afholdes, ved en ny Lægeattest maatte godtgjøres, at Discipelens Tilstand var den samme; — og efterat en saadan Lægeattest, underskrevet af tre Læger, var indsendt: bevilgede Ministeriet ved Skrivelse af 20de Februar, at bemeldte Discipel maatte underkaste sig Examen med følgende Modificationer i Provens sædvanlige Form: at 1) istedenfor den skriftlige Udarbejdelse i Modersmaalet traadte en mundtligt Disposition til en Opgaves Bearbejdelse og en sammenhængende mundtlig Fortælling eller Udvikling af en bekjendt Gjenstand; 2) istedenfor den latinske Stil og Versionen traadte en mundtlig Oversættelse af et antageligt Stykke fra Dansk paa Latin og fra Latin paa Dansk *ex tempore*; 3) at den skriftlige Besvarelse af Opgaverne i Arithmetik og de geometriske Discipliner bortfaldt, forudsat at han ved den mundtlige Prøve i Mathematiken godtgjorde at have tilegnet sig de Kundskaber, som i det mathematiske Fag ved Examen fordres af Candidaten.

De mundtlige Prøver, som denne Candidat underkastede sig som Æquivalent for en Afhandling i Modersmaalet, bestode i Udviklingen af en Disposition over det Thema: Forskjellen imellem Stolthed og Forfængelighed og disses Feils Indflydelse paa Charakteren (til Forberedelse hertil gaves ham en halv Time, i hvilken han opholdt sig i et Værelse paa Skolen), samt i et Foredrag over det Thema: Helvetiens naturlige Bessaffenhed og denne Naturs Ind-

flydelse paa Folkets Charakteer og Næringsveie: hvortil han havde omtrent 2½ Timers Forberedelsestid. Prøven, som svarede til latinſk Stiil og Version foretoges af Underviisningsinspecteuren og bestod deels i Oversættelse fra Danſk til Latin, deels deri, at Examinator talede Latin for at prøve, hvorvidt Candidaten kunde forſtaa Sproget ved at høre det, og af og til lod ham oversætte Stykker af de under dette Colloqium citerede Forfattere eller længere Sætninger af Examinator selv. Diſſe til de ſkriftlige svarende Prøver vare ikke offentlige.

Candidaterne have ved denne Examen erholdt følgende Charakterer:

69

Candidaternes Navne.	Første Afdeling.					Anden Afdeling.								Hoved- Charakter.	Skrift.
	Tydt.	Frans.	Religion.	Geographic.	Naturhistorie.	Udarbejdelse i Sjoberesmaalet	Ratin, mundtlig.	Ratin, skriftlig.	Græsk.	Historie.	Skriftmette.	Geometric.	Naturfære.		
Anton Fr. S. Scholten	ug.	ug.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	mg.	mg.	mg.	mg.	Første Charakter.	—
P. A. C. Simonsen	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	g.	mg.	tg.	g.	mg.	g.	g.	g.	Anden Charakter.	mg.
Chr. P. A. Drejer	mg.	mg.	g.	mg.	ug.	g.	g.	g.	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	Første Charakter.	—
N. L. Balslev	g.	g.	mg.	mg.	mg.	g.	g.	tg.	tg.	mg.	mg.	mg.	mg.	Anden Charakter.	tg.
G. S. Fr. Wandall	mg.	g.	mg.	mg.	mg.	g.	g.	tg.	g.	mg.	g.	mg.	g.	Anden Charakter.	g.
Fr. H. Chr. Beefe	mg.	mg.	g.	mg.	g.	mg.	mg.	g.	g.	mg.	mg.	mg.	g.	Første Charakter.	—
J. L. Bang	mg.	mg.	mg.	g.	mg.	tg.	mg.	g.	g.	tg.	mg.	g.	mg.	Anden Charakter.	mg.
N. J. Møller	mg.	mg.	mg.	g.	g.	tg.	g.	g.	tg.	mdl.	mg.	g.	tg.	Anden Charakter.	—

2. Underviisningen.

De samme Grunde, som ifjor havde foranlediget en Deling af tredie Classe (iftr. Progr. f. 1852 S. 45), bevirkede iaar en Deling af fjerde Classe, dog ikke i samtlige Fag; samlede vare denne Classes Disciple i Græsk, Tydsk, Historie og Geographie. Ligeledes har syvende Classe været deelt i de samme Fag som ifjor samt i Religion.

I Lærerpersonalet er i dette Skoleaar ingen Forandring foregaaet, med Undtagelse af at Premierlieutenant v. Pringen ved sjette Dragonregiments Forskytning til Holsteen i October f. A. fratraadte sin Post som Gymnasistilærer, og at i hans Sted er traadt Premierlieutenant v. Sæksen af andet Dragonregiment. — Fagfordelingen er i Løbet af Aaret bleven noget modificeret paa Grund af en Lærers Fraværelse. Ved kongelig Resolution af 31te Januar d. A. erholdt nemlig Overlærer Siek Fritagelse for sine Embedsforretninger fra 1ste Februar indtil næstkommende 1ste October, for i den Tid at foretage en Reise til Frankrig. Under hans Fraværelse overtog med Ministeriets Samtykke Rector Græsk i sjette og Adjunct Silfverberg i femte Classe, imod at denne Lærers Underviisningstimer i Dansk i anden Classe afgaves til Adjunct Taaffe; Underviisningen i Fransk i de to høiere Classer paatog sig Adjunct Faber, i Mellemlasserne Adjunct Strøm. — Endnu maa her bemærkes, at Overlærer Dr. Paludan-Müller under 6te October f. A. er bleven udnævnt til Professor, og at constitueret Lærer Andreas Christian Bosen Haugsted under 28de Februar d. A. er bleven beskikket til Adjunct.

Fagene have været fordeelte saaledes i indeværende Aar:

Rector: Latin og Græsk i VII (16), fra 1ste Febr. af tillige Græsk i VI	20	Dimer.
Oberlærer Dr. Paludan-Müller: Historie Geographie og Dansk i VII-V	22	—
Oberlærer Sack: (indtil 1ste Febr.) Græsk i VI og V, Fransk i VI-III	22	—
Adjunct Krøgh: Naturlære i VII, Mathematik i VII-IV (i den sidste kun Arithmetik) .	28	—
Adjunct Silfverberg: Hebraisk i VII, Græsk i IV, Latin i III, Dansk i II (fra 1ste Febr. Græsk i V) og I	31	—
Adjunct Faber: Religion i VII-IVB, Naturhistorie i II og I, Regning i II (24), fra 1ste Febr. tillige Fransk i VI og V	30	—
Adjunct Bogelsang: Historie og Geographie i IV-I, Regning i I	22	—
Adjunct Taaffe: Tydsk i VI og V, Latin i IVB, Religion i III-I (24), fra 1ste Febr. tillige Dansk i II	29	—
Adjunct Priesz: Latin i VI-IVA	24	—
Adjunct B. Strøm: Naturhistorie i VI-III, Geometrie i IV, Arithmetik i III, Fransk i II (24), fra 1ste Febr. tillige Fransk i IVAB og III	31	—
Adjunct Haugsted: Tydsk i IV-I, Dansk i IVAB og III	22	—
Fuldmægtig Jastrau: Skrivning i IV-I	11	—
Tegnelærer Moe: Tegning i III-I	7	—
Krigsskolesfor Foversom: Sang i hele Skolen	6	—
Premierlieutenant v. Jessen med Assistenten: Gymnastik i hele Skolen	8	—

Følgende Schema viser, hvormange ugentlige Timer der har været tildeelt hvert Fag i de forskjellige Classer:

Fagene:	VII	VI	V	IVA	IVB	III	II	I	Summa.
Dansk	3	2	2	2	2	3	5	6	25
Tydsk	-	3	3	3	3	2	5	5	24
Fransk	-	3	3	2	2	3	5	-	18
Latin	9	8	8	8	8	9	-	-	50
Græsk	5	4	5	5	5	-	-	-	24
Hebraisk	3	-	-	-	-	-	-	-	3
Religion	2	2	3	3	3	3	3	4	23
Historie og Geographie	3	5	4	4	4	4	5	5	34
Regn. og Mathematik	5	4	4	4	4	4	4	4	33
Naturhistorie	-	3	2	2	2	2	2	3	16
Naturlære	3	-	-	-	-	-	-	-	3
Skrivning	-	-	-	1	1	2	3	4	11
Tegning	-	-	-	-	-	2	2	3	7
Sang	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Gymnastik	2	2	2	2	2	2	2	2	16

Bed Skrivelse af 25de Mai 1847 havde den forrige Universitetsdirection bl. N. givet sit Samtykke til, at i syvende Klasse, foreløbigen til en Prøve, saavel de daglige som de maanedlige Charakterer bortfaldt, dog at Rector var bemyndiget til, naar Omstændighederne maatte gjøre en strengere Control fornøden, at lade denne træde i Kraft ogsaa i syvende Klasse, overeensstemmende med hvad i saa Henseende er Regel i de øvrige Classer (s. Progr. f. 1847 S. 104). Af denne Bestemmelse sporedes snarere gavnlige Virkninger end Ulemper indtil forrige Skoleaar, da, efterat syvende Klasse var bleven toaarig, forholdsvis yngre Disciple kom til at udgjøre det yngre Hold. Da nu tillige adskillige Forældre savnede den Control med deres

Sønners Flid og Forhold, som de i Charakterbøgerne indførte maanedlige Hovedcharakterer give med Hensyn til de øvrige Classers Disciple, og det dog ikke fandtes raadeligt uden trængende Nødvendighed atter at optage det hele Charaktervæsen i øverste Classe, valgtes den Middelvei at meddele Disciplene i 7de Classe udførligere maanedlige Vidnesbyrd af Lærerne i ethvert Fag tilligemed en almindelig Dom om deres Dpførsel, hvilke Vidnesbyrd forlangtes foreviste vedkommende Forældre eller Børgere og paa-tegnede af disse. Vi have al Grund til at være tilfredse med at have truffet denne Foranstaltning, hvis heldige Virkninger vi have sporet og hvorover ogsaa flere Forældre have yttret deres Tilfredshed.

Cathedraliskolen har ikke faa Disciple, som enten fra først af ikke ere bestemte til den studerende Bane eller under deres Skolegang opgive denne Vei, og disse vedblive i Almindelighed at frekventere Skolen indtil efter Confirmationen. Saadanne Disciple have hidtil i Mellemlas-serne deeltaget i Underviisningen i Latin, hvorimod de, naar Forældrene ønskede det, have været fritagne for Græff og ere, saa godt det lod sig gjøre, blevne sysselsatte med Skrivning, Regning eller skriftlige Arbejder i andre Fag i de græffe Timer, for saavidt disse ikke laae paa Grændsen af Skoletiden. Denne Sysselsættelse havde dog sine Ulemper og ikke ringe Mangler, og det ansaaes for ønskeligt, at der kunde gjøres noget Mere for slige Disciples videre Uddannelse. Dvereenstemmende med Rectors derom indgivne Forslag har da Ministeriet under 26de Juni f. A. bevilget, at der maa gives de ommeldte Disciple, naar deres Antal i Aaret udgjør 4 eller derover i 4de og 5te

Glasſe tilſammen, Leilighed til fælles Underviisning i Engelsk i 3 af de 5 græſke Timer om Ugen, og at af de 2 andre græſke Timer den ene maa anvendes til Skrivning, den anden til Tegning.

Der vil ſaaledes for Fremtiden være Leilighed for uſtuderende Disciple af 4de og 5te Glasſe til uden ſærſkilt Betaling at erholde Underviisning i Engelsk af en af Skolens Lærere, naar der i et Aar melder ſig et Antal af i det mindſte fire. Derimod er den paatænkte Plan til her at oprette Realclafſer ved Siden af de ſtuderende, om ikke opgivet, ſaa dog udfat indtil videre. Da denne Sag har vaakt endeel Opmærkſomhed her i Provindſen og oftere har været Gjenſtand for Dmtale i Aviserne, anſeer jeg det for min Pligt at give Underretning om, hvad der i denne Anledning er blevet forhandlet af Ministeriet med Skolen. Under 16de October f. A. erholdt Rector følgende Minifterialſkrivelse:

„Det har allerede i længere Tid været underkaſtet Ministeriets Overveiſe, i det mindſte ved nogle af de lærde Skoler i Provindſerne, og deriblandt ogſaa ved den af Hr. Profeſſoren foreſtaaede Skole, at ſøge Realclafſer oprettede ved Siden af de ſtuderende Glasſer paa ſamme Maade og efter ſamme Plan, ſom det vil være Dem bekjendt, at dette allerede i længere Tid har fundet Sted ved Sorø Academies Skole (jfr. Sorø Academies Skoleprogram til Hovedexamen 1849 S. 71-76), og derhos at udbirke en Lovbeſtemmelse for Anordningen af en Afgangsexamen for dem, der have fuldſtændigen gjennemgaaet et Lærecursus i Realclafſerne, og om den Virkning, Afſlæggelſen af denne Prøve maatte være at tillægge.

Efterat have om dette Anliggende brevvexlet med Underviisningsinspecteuren for de lærde Skoler, Statsraad

Professør Madvig, har Ministeriet fra ham modtaget et Udkast til en Lov om Forbindelsen af en særegen Realunderviisning med nogle af de lærde Skoler m. m., af hvis første 6 §§, der angaae Ordningen af det ommeldte Anliggende, Man herhos vedlægger et Aftryk.

Forinden denne Sag fremmes til endelig Afgjørelse, har Ministeriet ikke villet forbigaae at give Hr. Professoren Leilighed til at blive bekjendt med den foreliggende Plan og i Forbindelse dermed at udbede sig meddeelte de Bemærkninger, som De med Hensyn til Enkelthederne i denne maatte finde Anledning til og ønske paa Sagens nuværende Stadium at gjøre gjældende.

Dernæst maatte Ministeriet specielt, forsaavidt Sagens oeconomiske Side angaaer, begjære sig af Dem meddeelt deels nærmere Erklæring, deels Forslag i følgende Henseender:

a) om hvilken Forøgelse i Lærerpersonalet den paa-tænkte Foranstaltnings Sværksættelse ved Odense Cathedralskole antages at ville udkræve;

b) om hvilken Forhøielse af Betalingen til Timelærerne i Tegning og Skrivning samt i Gymnastik af samme Grund kan ansees nødvendig;

c) om der haves Locale i Skolebygningen for de særlige Realclasser, i hvilken Henseende imodsees et efter Conference med vedkommende Bygningsinspecteur udarbejdet Forslag om en hensigtsmæssig Tilveiebringelse og Indretning af et saadant, ledsaget af specificeret Overdragelse over de hermed forbundne Udgifter;

d) lignende Forslag om Forøgelse af Skoleinventariet med Beregning over Udgifterne dertil;

e) om de forøgede Udgifter til Brændsel, Belhøining, Reengjøring og Opvarmning;

f) samt, saavidt der derom allerede nu lader sig have nogen Formodning, om hvormeget der kan forudsættes at ville indvindes i forøget Indtægt for Skolen ved Skolecontingenterne af Realdisciplene.

Da det er Ministeriet meget magtpaaliggende snarest muligt at modtage Deres Svar for den Deel af Sagen, som angaaer Underviisnings- og Gramensplanen, tillader Man sig at tilføie det Ønske at blive Deres Erklæring herom meddeelt særligt og saa hurtigt, som dette efter Sagens Bigtighed og Deres Leilighed lader sig gjøre."

I den Betænkning, som jeg afgav under 7de November, maatte jeg fra mit Standpunkt anbefale denne Plans Sværksættelse ikke blot som forbunden med ringe Bekostninger, og let, hvad Localets Beskaffenhed angaaer, men ogsaa som et Gode for Byen og Provindsen og som værende i selve den offentlige saakaldte lærde Skoles Interesse, der derved sættes i Stand til med sine Lærerkrafter og rige videnskabelige Apparater at virke til Fleres Uddannelse end hidtil, til at give de ikke saa Individier, som holdt sig til den uden den Hensigt at gaae eller fortsætte den studerende Vej, en til deres tilkommende Stilling mere svarende Forberedelse og beskæftige dem paa en mere frugtbringende Maade, og tillige til at arbejde mere uhindret og raske for de egentlig studerende Disciple, naar Skolens to forskjellige Elementer bleve affondrede fra hinanden i Mellemklasserne. Dog undlod jeg ikke paa den anden Side at bemærke, at denne Sag rimeligviis vilde være et Livsspørgsmaal for den herbværende private Realskole. Efterat jeg derpaa, som Resultat af Conference med Lærerne, havde foreslaaet enkelte Modificationer i den af Ministeriet meddeelte Underviisningsplan, navnlig i Henseende til Klasseinddelingen og den mathematiske Un-

derviisning, oplyste jeg med Hensyn til Sagens oeconomicke Side, at, paa Grund af det herbærende Locales for en Udvidelse af Skolen meget gunstige Beskaffenhed, tre, eller, om fornødent gjordes, endog fire nye Classer kunde tilveiebringes, og disses første Indrettelse med tilhørende Inventarium (forsaavidt dette ikke allerede var tilstede) efter vedlagte Overflag vilde koste 934 Rdl. 48 s.; Underviisningen i tre fuldstændige Realclasser, som sluttede sig til Skolens to nederste Fællesclasser, vilde medføre en aarlig Forøgelse af Udgifterne med henved 2000 Rdl., hvoraf dog den største Deel, muligen endog det Hele, vilde igjen indvindes i forøget Indtægt ved Skolecontingenter af Realdisciplene, saa at disse Realclasser i ethvert Tilfælde vilde koste Staten Ubetydeligt.

Under 12te Februar d. N. meddeelte derpaa Skolens Ephorat Rector følgende Ministerialskrivelse af 7de s. M.:

„Efterat have modtaget Stiftsøvrighedens Erklæring i Skrivelse af 19 November f. N. maa jeg, efter Forholdenes Beskaffenhed, ansee det rigtigst, at der for det Første Intet foretages for at bevirke særlige Realclasser oprettede ved Odense Cathedralsskole, hvisaarsag denne Skole ikke vil blive medtagen blandt de Skoler, der ved det Udkaft til en Lov om Realunderviisnings Indførelse ved nogle lærde Skoler, som jeg agter at forelægge den næste sammentrædende Rigsdag, ville blive foreslaaede til, umiddelbart efterat Loben er udkommen, at deelagtiggøres i den ved Loben tilsigtede Foranstaltning.

Hvilket jeg ikke har skullet forbigaae herved tjenstligen at meddele Stiftsøvrigheden til egen behagelig Efterretning samt Bekjendtgjørelse saavel for Cathedralsskolens Rector som for Bestyrelsen af Realskolen i Odense.“

5. De i Skoleaaret gennemgaaede Pensn.

I Aarets Løb er i de forskjellige Fag læst Følgende :

Dansk.

I Klasse. Dplæsning og mundtlig Fortælling er øvet ved Gjennemlæsning af de fleste profaiske Stykker af Borgens og Rungs Læsebog, Vedet Cursus. Af Bojesens Grammatik ere Hovedreglerne og de vigtigste Anmærkninger læste indtil Sætningslæren; det Lærte er indøvet ved Analyse af Læsebogen. Stiiløvelserne have bestaaet i Dictat. Af Krosgings poetiske Læsebog ere flere Smaadigte lærte udenad. — II Klasse. Det Meste af Molbechs Læsebog er anvendt til Dplæsning og Fortælling; ved Analyse ere Grammatikens Regler indøvede. Bojesens Sproglære er læst med Forbigaaelse af nogle faa Anmærkninger. Stiiløvelserne have bestaaet afberlende i Dictat og Dversættelse af den sidste Lectie i Tydsk; Interpunctionslæren er indøvet. Af Krosgings poetiske Læsebog ere adskillige Digte lærte udenad. — III Klasse. Læse- og Analyseøvelser efter Holsts profaiske Læsebog. Bojesens Grammatik er gennemgaaet og repeteret. Af Krosgings poetiske Læsebog ere flere Digte lærte udenad. De skriftlige Arbejder have, foruden Dvelser efter Borgens Veiledning, deels bestaaet i Gjengivelse af en forelæst Fortælling deels i Dversættelse fra Tydsk. — IV Klasse AB. Holsts profaiske Læsebog er benyttet til Dplæsning og Dvelse i Analyse; af Sammes poetiske Læsebog ere flere Digte læste og forklarede; i IVA ogsaa Delenschlägers Nordens Guder. Bojesens Sproglære er repeteret. I Stiil om Ugen af fortællende og beskrivende Indhold, undertiden ogsaa Dversættelse fra Tydsk. — V Klasse. Molbechs Skildringer af den danske Historie

og Sammes Anthologie ere benyttede til Læse- og Analyse-ovvelser. Borgens Veiledning er gennemgaaet fra den 11te til den 30te Lektion, med tilhørende mundtlige og skriftlige Øvelser. Desuden tre til fire skriftlige Arbejder om Maanedens, hvorved Opgaverne deels ere tagne af nylig gennemgaaede Pensaa, deels før Udarbejdelsen have været Gjenstand for Samtale imellem Lærer og Disciple. — VI Klasse. Mynsters Betragtninger ere benyttede til Øvelse i Læsning, Gjengivelse af og Overblik over det Læste, Opøsning af vanskeligere Sætningsforbindelser m. m. Af Molbechs Anthologie ere flere Stykker, især i 4de Bindets 2det Afsnit, gennemgaaede. Skriftlige Arbejder tre til fire Gange om Maanedens. — VII Klasse. Af Thortsens Litteraturhistorie er gennemgaaet paa Skolen det sidste Parti, fra Christian d. Syvendes Thronbestigelse indtil Bogens Slutning. Disciplene ere i Bibliotheket gjorte bekendte med Samlinger, Udgaver, litteraire Hjælpemidler. Desuden er læst Dehlerschlägers Hakon Jarl, Valnatofe, Corregio, Langlandsreisen, nogle af Romancerne og mindre Digte; endvidere nogle af Baggesens Riimbreve. Tre til fire skriftlige Arbejder om Maanedens, deels hjemme deels paa Skolen.

De vigtigste Opgaver i de 3 øverste Classer have været:

V Klasse: Beskrivelse af en By (Odense, Kjerteminde, Nyborg, efter som enhver af disse var Disciplene bedst bekendt). — Kort Charakteristik af Frederik den Store. — Hvad udfordres der for at være en god Discipel? — Træk af Nordamerikas Hydrographie. — Om Guld og dets Betydning for Mennesket. — Beskrivelse af Vaticanet. — Er Fredsommelighed altid og under alle Omstændigheder at rose? — Skildring af Kong Carl den Tolvte, hans Feil og hans Fortrin (Opg. til Galvaardser.) — Hovmod gaaer for Fald. — Et Optrin af den franske Revolution (efter eget Valg). — Om Biskop Jens Andersen Beldenak. — En

Parabel eller Fabel (efter eget Valg). — Kong Carl den Tolvtes Død. — Hvorpaa grunder sig Børns Kjærlighed til deres Forældre, og hvorledes bør den vise sig.

VI Klasse: Om de Vaand, som knyttede Børn til Forældre. — Landmandens og Semandens Liv har hvert sine Behageligheder og Besværligheder; der forlanges en Sammenligning imellem disse og en derpaa grundet Afgjorelse om, hvilket der er at foretrække. — Skildring af Naturforholdene i Sønderjylland. — Danmarks Hovedfremsbringelser og deres Anvendelse til Kunstfidsarbejde eller i Handelen. — Arbeidsomhed en Naturlov. — Er det under alle Omstændigheder priseligt, at noies med Lidet. — Et Parti af den franske Revolutions Historie (efter eget Valg). — Et uvillige Betydningen af Ordsproget: som man reder, saa ligger man (Dyg. til Halvaarsex.). — Kunstfidsens Tilstand i de syenske Kjøbstæder. — Oversigt over Aarets Arbejder i et syensk Landbrug af Middelstørrelse. — Enhver er sig selv nærmest. — Om Staden Rem. — Den første Værke, en Foraarsbetragtning. — Den kristne Kirkes Indflydelse paa det borgerlige Liv. — Er enhver Krig til Skade for et Folks aandelige Vel? — Hvori bestaaer Menneskets Fortrin for Dyret? — Kunde det være ligegyldigt for det borgerlige Samfund, om dets Medlemmer ikke troede paa Udbodeligheden? — Hvert Aar udvandre mange tusinde Mennesker fra Europa; der spørges om de vigtigste Aarsager til disse stærke Udvandringer.

VII Klasse. Hvorledes er Forestillingen om det Ridderlige opstaaet og uddannet og hvori maa det nærmest sættes (Dyg. til sidste Afgangsex.)? — Staten bestaaer ved Folkets Lydighed imod de borgerlige Love: kan det da være Staten magtpaaliggende, at Borgerne opdrages til Gudsfrygt, eller er Religionen et reent personligt Anliggende, der kun vedkommer den Enkelte som hans særskilte Salighedsfag? — Kong Christian d. Første bliver Herre i de tre nordiske Riger. — Om Dehlens slægers Hakon Jarl. — Sandhed, Sanddrøhed, Sandsfærdighed. — Den store Rolle, som Papis spiller i Verden. — Have de Riges eller de Ulemmedes Børn de heldigste Vilkaar? — Legemlig Rød som et kraftigt Mittel til at vække Selvertjendelse. — Slaget ved Cullodens Ind-

fyldelse paa Skottlands Forfatning og Litteratur. — Hvorfor er det lettere at paapege Feilene ved Andres Gjæringer, end selv at udføre noget Præfelig (Dpg. til Halvaarser.)? — Hvilken Indfyldelse har den christne Kirke, baade før og efter Reformationen, udøvet paa det danske Folks Opdragelse til Sædelighed og paa Udviklingen af en bedre borgerlig Forfatning? — Fremstilling af Carl Edwards Tog til Skotland og England. — Den periodiske Presse's Magt til at nedrive og til at opbygge. — Hvorvidt er der Sandhed i Ordspøget; „Enhver er sig selv nærmest“? — Ærlighed varer længst. — At angive Nuanceringen af Tanken i denne Række Adjectiver: Sanddru, oprigtig, aabenhjertig, aabemundet, mundlaad. — Om „Langelandsreisen“ af Dehlenskläger. — Kunne Dueller være tilladte i en velordnet Stat? kan Duellanten altid og overalt betegnes som en Forbryder? kan den herskende Mening i visse Kredse undskyldte enhver Duel? — Betragtninger over Ordet Fred.

Tryk.

I Klasse. Kung's Læsebog for de lavere Classer S. 103-117, 129-190; af Digtene i Læsebogen ere flere lærte udenad. Det Vigtigste af Hjorts mindre Grammatik med Undtagelse af Verber af 2den Conjugation. Gen gang om Ugen Dictat. — II Klasse. Kung's Læsebog S. 129-169, 182-220; af Digtene i Læsebogen ere flere lærte udenad. Hele Hjorts mindre Grammatik er læst og repeteret. To Gange om Ugen Stil, deels Dictat deels Indøvelse af Grammatiken efter Wolles Materialier. — III Klasse. Hjorts Læsebog S. 113-127, 134-146, 164-183, 186-195. Hele Formlæren er læst og repeteret efter Sammes større Grammatik. — IV Klasse. Hjorts Læsebog S. 257-303, 324-329, 336-350. Af Sammes større Sproglære er hele Formlæren læst; enkelte Regler af Ordfoiningslæren, navnlig om Verbernes og Adjectivernes Styrelse, ere deels indøvede mundtlig deels i For-

bindelse med Opgaver efter Grønbergs Stiiløvelser. Stiil eengang om Ugen, afværende skriftlig og mundtlig. — V Klasse. Hjorts prosaiske Læsebog S. 260-321 (2det Dplag); den poetiske Deel S. 23-81, 94-109. Sammes Grammatik er heelt gennemlæst og repeteret. 4 Stile maanedlig, hvoraf de to ere skrevne hjemme, de to paa Skolen. I det Mindste et Par maanedlige Timer ere anvendte til mundtlig Oversættelse fra Dansk paa Tydsk; til begge Arter af Øvelser er i Almindelighed Lorenzens Stilebog benyttet. — VI Klasse. Hjorts prosaiske Læsebog 457-520, 536-58, 575-628. Jürs og Rungs poetiske Læsebog S. 1-140; endeel af det Angivne er læst cursorisk. Hele Hjorts Grammatik er repeteret. Det Vigtigste af den nyere tydske Litteraturs Historie er gennemgaaet efter Abrahams's Omrids (fra S. 63), dog med Forbigaaelse af mange mindre betydende Forfattere og Specialiteter. Stiil fire Gange maanedlig, skreven deels paa Skolen deels hjemme. Mundtlig Oversættelse 2 til 3 Gange om Maaneden; Lorenzens Stilebog og de første Partier af Abrahams's Litteraturhistorie ere benyttede til Opgaver.

Fransk.

II Klasse. Øvelse i Dplæsning i Borrings Manuel des enfants; af samme Bog oversat S. 1-23, 81-147. Af Abrahams's franske Sproglære et Udvalg af Formlæren. — III Klasse. Læssens Læsebog for Skolernes lavere Classer S. 1-78. Af Grammatiken er læst det Vigtigste af Formlæren. — IV Klasse B. Læssens Læsebog S. 50-93 og Borrings études litt. S. 1-20, 105-118 og 188-191. Af Grammatiken er repeteret Formlæren med fuldstændig Indøvelse af de uregelmæssige Verber. —

IV Klasse A. Borrings études deels læst deels repe-
teret 1-20, 105-133 og 188-191. Grammatik ligesom i
IVB. — V Klasse. Borrings études, udvalgte Stykker
omtrent 120 Sider. Formlæren efter Abrahams. —
VI Klasse. Borrings études S. 20-105, 133-167,
341-426 samt Colomba of Mérimée. Formlæren repeteret
og en Deel af Syntaxen gennemgaaet. Til Ertemporal-
læsning er brugt Michelet hist. romaine.

Latin.

III Klasse. Silfverbergs Læsebog til 2det Cursus
No. 55. Af Madvigs Grammatik er læst det for denne
Klasse bestemte af Boiningslæren. Syntax er ikke læst
efter Grammatiken; men ved Læsningen af Læsebogens
Iste Cursus, 2det Afsnit, som begyndtes efter Halvaars-
examen, ere de til de enkelte Exempler svarende Regler i
Korthed meddeelte og Exemplerne lærte udenad. Mundi-
lig Stil er ikke øvet i særskilte Timer, men under Læs-
ningen som Efterligning af det Læste. — IV Klasse B.
Silfverbergs Læsebog S. 34-70; Cæsar de bello Gallico
5te Bog. Grammatiken er gennemgaaet i det for denne
Klasse bestemte Omfang. To Stile ere skrevne om Ugen
efter dicterede Opgaver, den ene hjemme, den anden paa
Skolen. — IV Klasse A. Silfverbergs Læsebog de
sidste 11 Stykker; Cæsar de bello Gallico 5te, 6te og de
20 første Capitler af 7de Bog. Af Grammatiken Form-
læren og Syntaxens Hovedregler. To Stile om Ugen
efter dicterede Opgaver, hvortil Süpfles Stilovelsler ere
benyttede. — V Klasse. Cicero's Taler de imperio
Cn. Pompeii, pro Milone, pro Archia. Af Dvids For-
vandlinger er efter Feldbausch's Udvalg læst: Perseus,
Medea, Ceres (1125 Vers). Ved Læsningen af Gramma-

tiken er Meget, der ikke tidligere var læst, medtaget. To Stile om Ugen, een hjemme og een paa Skolen, hvortil er benyttet Jagerslevs Materialier, ny Samling. — VI Classe. Cicero's Tusculanæ disputationes 2den og 3die Bog, Livius 21de og 22de Bog, Virgils Æneide 4de og 7de Bog. Af Grammatiken er Syntaxen repeteret, saaledes at det for denne Classe bestemte Nye er medtaget. To Stile om Ugen, hvortil er benyttet Hentrichsens Materialier 2det Hefte; til Version er benyttet Sammes Dpgaver. — VII Classe. Horats's Breve, anden Bog med ars poetica og Dbernes tvende første Boger; Cicero de oratore 1ste Bog; mere cursforrikt Talen pro Deiotaro. Til extemporal Læsning eengang om Ugen er benyttet Curtius, Justinus, Svetonius, Quintilian og Seneca. Nogle Partier af de romerske Oldsager ere gjennemgaaede i Sammenhæng. To Stile ere skrevne ugentlig, den ene hjemme, den anden paa Skolen, efter Hentrichsens Dpgaver 1ste og 2den Samling; ligeledes er een Version hver Maaned udarbejdet hjemme efter Sammes Dpgaver; desuden ere i Aarets Løb af det ældre Parti skrevne 5 Afhandlinger over følgende Themaer: 1. Duce Herodoto exponatur, quomodo Themistocles Græcos adduxerit, ut ad Salamina cum Persis navali proelio decertarent; 2. Exponatur fabula Prodicus de Hercule in bivio; 3. Quibus causis factum est, ut Socrates impietatis et corruptæ iuventutis crimine accusaretur; 4. Quibus rebus præstant scholæ privatæ disciplinæ; 5. Exponatur argumentum Hecubæ Euripidæ. Gen Time om Ugen er anvendt snart til mundtlige Stiløvelser, snart til at udarbejde en Version paa Skolen; nogle Timer ogsaa til at gjøre Disciplene bekendte med Afbildninger af den antike Kunsts Mindemærker.

Græsk.

IV Klasse. Af Tregders Formlære er læst det Vigtigste af Lydlæren og Bøiningslæren, med Forbigaaelse af endeel Anmærkninger. Af Lunds Læsebog er læst til S. 23 No. IX tilligemed de tilsvarende danske Exempler. — V Klasse. Lunds Læsebog fra S. 23 til S. 139. Hoveddelene af Formlæren, forsaavidt den angaaer den almindelige Sprogform, ere gennemgaaede, de for denne Klasse bestemte nye Partier medtagne, det Øvrige repeteret. — VI Klasse. Homers Odyssee 3die og 4de Bog, Herodot 8de Bog. Formlæren er repeteret og de tidligere forbigaaede Partier medtagne; til mange specielle Bemærkninger, der forbigaaes ved den sammenhængende Læsning af Formlæren, er henviist under Læsningen af Forfatterne; paa samme Maade er stiftet foreløbigt Bekjendtskab med Syntaxen. — VII Klasse. Homer 3die og 4de Bog, Tregders Anthologie, Idyllerne og Brudstykkeerne af Aristophanes; Herodot 5te og 8de Bog, den første mere cursorisk; endvidere Plato's Apologie og Criton. De vigtigere Afsnit af de græske Antiquiteter ere læste i Sammenhæng. Af Madvigs Syntaxis ere Hovedreglerne gennemgaaede i Sammenhæng, til endeel af de øvrige Regler og Bemærkninger er idelig henviist under Læsningen af Forfatterne.

Hebraisk.

VI Klasse. Yngste Afdeling: Genesis til 10de Capitel. Af Whittes Grammatik er det Meste af Formlæren læst. — Ældste Afdeling: Genesis fra 11te Capitel til Enden og hele Bogen repeteret. Desuden er læst de 15 første Psalmer. Whittes Formlære læst fuldstændig og repeteret.

Religion.

I Klasse. Balle's Lærebog 1ste og 2det Capitel. Hele Her'slebs mindre Bibelhistorie. Psalmer ere lærte udenad. Lævnlig Bibellæsning. — II Klasse. Balle's Lærebog 3die og 6te Capitel. Af Her'slebs større Bibelhistorie det G. Testaments Historie indtil 4de Periode. Endeel Psalmer ere lærte udenad. Bibellæsning. — III Klasse. Balle's Lærebog 4de, 5te, 7de og 8de Capitel. Her'slebs Bibelhistorie S. 73=124, 160=177. Psalmer ere lærte udenad. Bibellæsning. — IV Klasse. Gads Lærebog § 21=32, 39=66 og 108=120. Her'slebs Bibelhistorie S. 173=255. — V Klasse. Gads Lærebog § 71=120. Her'slebs Bibelhistorie S. 133=172 og S. 225=300. — VI Klasse. Gads Lærebog § 118=156. Her'slebs Bibelhistorie sluttet og repeteret. — VII Klasse B. Gads Lærebog § 137=165 og § 1=53. Af det græske N. T. Matthæi Evangelium. — VII Klasse A. Fogtmann's Lærebog endt. Af det græske N. T. Matthæi Evangelium og Pauli første Brev til Corinthierne.

Historie.

I Klasse. Af Bohr's Lærebog i den gamle Historie er læst de biographiske Skildringer (hvad der er trykt med spærret Skrift). — II Klasse. Den samme Lærebog indtil Enden, men saaledes, at Alt er medtaget. — III Klasse. Af Kofod's almindelige Verden'shistorie i Udtog er læst Frankrig's Historie til Begyndelsen af det 19de Aarhundrede. — IV Klasse. Af samme Lærebog Frankrig's Historie fra 1328=1830, samt Englands Historie fra Begyndelsen til Elisabeth's Død. — V Klasse. Bohr's Lærebog i den nyere Historie S. 84=218. — VI Klasse. Den nyere Historie efter samme Lærebog. — VII Klasse.

Fædrelandshistorie efter Suhm; den almindelige Historie efter Estrup, fra S. 363 indtil Bogens Slutning; Hovedtrækkene af den nyeste Tids Historie fra 1826 til 1848 ere meddeelte mundtlig af Læreren.

Geographie.

I Klasse. Af Ingerslevs mindre Lærebog Europa til Italien. — II Klasse. Af samme Lærebog Slutningen af Europa fra Italien, samt de øvrige Verdensdele. — III Klasse. Welschovs Geographie, Europa til Kongeriget Nederlandene. — IV Klasse. Samme Lærebog, fra det brittiske Rige til Asien. — V Klasse. Efter samme Bog Asien, Afrika, Amerika og Australien. — VI Klasse. Repeteret hele Geographien efter samme Lærebog.

Mathematik og Regning.

I og II Klasse. Dvelse i praktisk Regning efter Mundts Regnebog. — III Klasse. Steens elementaire Mathematik indtil Enden og det Læste indøvet efter Sammes mathematiske Opgaver for det indledende Cursus. — IV Klasse A og B. Steens rene Mathematik 1-44 samt Hovedsætningerne om Potentser; Doppermanns Geometrie 1-168. — V Klasse. Steens rene Mathematik 75-110; Doppermanns Geom. fra 169 til 2den Bog; Dpg. I-X. — VI Klasse. Steens rene Mathematik 55-74, 106-149; Doppermanns Geom. 2den Bog; Dpg. I-XII. — VII Klasse B. Steens rene Mathematik II, 1-47; III, 1-5, 17-27; Tillæg I, II. Ramus's Trigonometrie; Doppermanns Geom. repeteret fra § 13 til Enden. Een Time ugentlig skriftlige Dvelfer, 2 Opgaver hjemme om Igen. — VII Klasse A. Mundts

Stereometrie; Steens mathematisk Geographie med dicterede Tillæg. Repeteret den største Deel af det mathematisk Course. 1 eller 2 Timer ugentlig skriftlige Øvelser, 2 Opgaver hjemme om Ugen.

Naturhistorie.

I Klasse. Pattedyrene og Fuglene efter Strøms naturhistoriske Lærebog. — II Klasse. Fiskene og Krybdyrene efter samme Bog. — III Klasse. Mennesket, Pattedyrene og Fuglene efter Dreiers og Bramsens kortsatte Lærebog i Zoologie og Botanik. — IV Klasse B. Krybdyr, Fiske, Insekter og Myriopoder. — IV Klasse A. Fiske, Insekter, Myriopoder, Arachnider og Krustaceer. — V Klasse. Fiskene, Bløddyrene og Indledningen til Plantelæren indtil § 20. — VI Klasse. Spidsspirerne og Cellespirerne; repeteret en Deel af Zoologien.

Naturlære.

VII Klasse B. Drsteds mekanisk Physik til § 196; Silfverbergs kemisk Physik. — VII Klasse A. Drsteds mekanisk Physik fra § 196 til Enden; repeteret det Foregaaende.

4. Disciplenc.

Med Udgangen af forrige Skoleaar var Disciplencs Antal 104, hvoraf otte dimitteredes til Universitetet og ni forlode Skolen inden det nye Skoleaars Begyndelse. Efter Indlemmelsesproven optoges tolv nye Disciple og senere endnu fem. Derimod ere hidtil (Beg. af Juni) i Løbet

af dette Skoleaar udmeldte fire, nemlig een af VI, een af V og 2 af IV. Desuden har Skolen i dette Aar ved Døden mistet en Discipel af syvende Klasse, Sophus Marius Hansen. Denne særdeles agtværdige Discipel, der udmærkede sig ved ufortroden Flid og exemplarisk Opførelse, døde d. 17de November 1852 i Ronninge, hvor hans Fader er Skolelærer, efter flere Maaneders smertefulde Sygeleie. — Skolen bestaaer for nærværende Tid af 99 Disciple, fordeelte paa 7 Classer i efterfølgende Orden: (De, hvis fuldstændige Navne og Fædres Navne ere angivne, ere de sidst indkomne).

VII Klasse A: 1. J. F. U. Damm. 2. J. F. Warberg. 3. D. Pingel. 4. F. A. Friis. 5. F. B. Baadsgaard. 6. Chr. G. N. Selmer. 7. F. V. Scholten. 8. Chr. Hansen. 9. T. F. G. Drejer.
VII B: 10. H. P. G. Langkilde. 11. H. Chr. D. Müller. 12. J. Paludan-Müller. 13. Christp. Gleerup. 14. J. F. M. Rahlff. 15. N. Clausen. 16. P. A. Chr. Heiberg. 17. G. Scholten.

VI Klasse: 1. H. G. Høst. 2. N. Chr. M. Bredsdorff. 3. C. Chr. Rasmussen. 4. H. A. Barfoed. 5. S. Poulsen. 6. C. F. G. Tørgensen. 7. H. B. Kjær. 8. J. C. B. Friis. 9. L. Fønss. 10. H. P. Borchsenius.

V Klasse: 1. H. M. G. Cloos. 2. P. N. Damm. 3. F. G. Langkilde. 4. G. P. J. Heiberg. 5. H. Th. Tørgensen. 6. F. S. Jensen. 7. P. J. Frydendahl. 8. H. G. Meyling. 9. B. Fønss. 10. M. Brandt. 11. S. M. Andresen. 12. N. Jacobsen. 13. Ditlev Christian Smidth (Byfoged Smidth i Kjerteminde). 14. G. J. H. Hansen.

IV Klasse A: 1. P. N. Wolf. 2. Chr. A. Schön-

heyder. 3. J. G. P. Sviker. 4. Ol. A. Jp-
sen. 5. P. Cl. Larsen. 6. M. B. Storch. 7. J.
N. T. Dreyer. 8. S. F. Helm-Petersen. 9. U.
A. Schmidt. 10. K. F. Juel. 11. F. G. Esben-
sen. IV B: 12. A. Christoph. Barberg. 13. F.
L. Gleerup. 14. Hieronymus Laub (Pastor Laub
i Haagerup). 15. J. Borchsenius. 16. Lorenz
Peter Lorenzen (Forvalter Lorenzen paa Bræhetrolle-
borg). 17. J. Th. Gleerup. 18. F. B. Bülow.
19. S. Chr. Barfoed. 20. Chr. F. Storch.

III Klasse: 1. L. P. M. Chr. Wittrup. 2. J.
A. H. May. 3. G. Jørgensen. 4. A. G. Abel.
5. J. M. Friis. 6. G. J. B. Kragh. 7. B. Møl-
ler. 8. A. Pingel. 9. J. F. Balslev. 10. G. F.
S. B. Juel-Brockdorff. 11. M. G. G. Lausen.
12. G. F. Hansen. 13. J. B. S. Ullum. 14.
Frederik Charles Bork (Pastor Bork i Søllinge).
15. J. P. J. L. G. N. Sif.

II Klasse: 1. H. J. Chr. S. Dreyer. 2. Lau-
rik Thorning Engelstoft (Biskop Engelstoft i
Odense). 3. Frederik Leth Hansen (Kjobmand Han-
sen i Faaborg). 4. L. A. Damm. 5. N. Hofman
(Baug). 6. P. F. Esbensen. 7. Hans Jørgen
Christian Hansen (Pastor Hansen i Fraugde). 8. K.
F. Leth. 9. M. F. Teisen. 10. J. H. Fr. Jør-
gensen. 11. G. A. Christensen. 12. Niels
Schaldemose (Pastor Schaldemose i Søbhe). 13. B.
A. F. Hansen.

I Klasse: 1. Rasmus Jens Georg Carl Wied
(Gjæstgiver Wied i Indslev Kro). 2. Carl Wilhelm
Wittrup (Bødssemager Wittrup i Odense). 3. Wil-
liam Gjellerup (Afd. Cancellieraad, Høspitalslæge

Gjellerup). 4. Rasmus Wilhelm Aagaard (Skolelærer Aagaard i Steenstrup). 5. Frederik Wilhelm Ludvig Paludan=Müller (Pastor Paludan=Müller i Beder i Jylland). 6. Edvard Julius Valentin (Sæbeshyder, Kirkeværges Valentin i Odense). 7. Johan Ernst Larsen (Distriktslæge Larsen i Bogenfse). 8. Laurik Christian Jürgensen (Kjøbmand Jürgensen i Odense). 9. Chr. C. F. Hentrichsen. 10. Jens Wilhelm August Lind (Vinhandler Lind i Odense).

5. Stipendier og Legater.

Med Ministeriets Resolution af 28de October f. A. ere Beneficierne i Skoleaaret 1852-53 fordeelte saaledes:

1. Høieste Stipendium 50 Rbd.: C. G. A. Selmer, Chr. Glerup, H. C. Høst, S. Poulsen, F. L. Glerup.

2. Mellemsste Stipendium 35 Rbd.: J. F. U. Damm, J. F. Barberg, P. A. Chr. Heiberg, P. R. Damm, H. C. Meyling, J. Th. Glerup.

3. Laveste Stipendium 20 Rbd.: J. Paludan=Müller, N. Chr. M. Bredsdorff, H. B. Kjær, N. Jacobsen, H. Th. Jørgensen, G. P. J. Heiberg, M. B. S. Storch, A. Chr. Barberg, F. B. Bülow, L. P. M. Chr. Wittrup.

Alle disse Stipendier ere blevne oplagte.

4. Fri Underviisning: J. Chr. B. Friis, H. A. Barfoed, H. M. G. Cloos, P. R. Wolf, Chr. F. Storch, C. J. B. Kragh, J. A. G. May, C. F. Han-

sen, B. Møller, G. A. Christensen, samt som extraordinaire Gratister, foruden den ovennævnte J. Paludan-Müller, L. Siff og Chr. G. F. Henriksen.

Af Stipendieoverskuds-fonden har ved Resolution af Den December f. A. Skolens forhenværende Discipel, stud. juris Lieutenant i Reserven P. C. Cramer erholdt en extraordinair Understøttelse af 60 Rbd.

De to Skolen tillagte Portioner af det Moltkeske Legat, hver paa 40 Rbd., oppebares af Disciplene Christopher Gleerup og G. F. Wandall. Efter den Sidstes Dimission er den ene Portion af Legatets Ephorus bleven tillagt Discipel F. B. Bülow.

Det Baggerfke Præmielegat tildeeldes ved Censuren efter Hovedexamen Disciplene Chrph. Gleerup og S. M. Hansen af 7de Classe, H. M. E. Cloos og P. J. Frydendahl af 5te Classe.

Det større Baggerfke Legat for Dimissioni tildeeldes Dimittenderne P. A. C. Simonsen og N. L. Balslev. Af Frøken Ernsts Legat for Dimissioni bleve de tvende større Portioner (78½ Rbd. hver) tillagte Chr. P. A. Drejer og J. L. Bang, tvende af de mindre (63 Rbd. hver) G. S. F. Wandall og N. J. Møller. Endvidere erholdt af samme Legats Beholdning Studenterne Chr. F. Chrph. Møller (dimitteret 1850) og J. Chr. Dreyer (dimitteret 1851) en extraordinair Understøttelse af 50 Rbd. hver.

Ministeriets Rundskrivelse til Forstanderskabet af 10de Januar d. A.

„Da der, ifølge den ved Bekjendtgjørelsen af 13de Mai 1850 om en Underviisningsplan og Examensbestemmelser for de lærde Skoler givne Regel om Tiden for Afgangs-

examens Afholdelse, er indtraadt den Forandring, at de Disciple, som efter fuldendt Vden Deel af Afgangsexamen ved de lærde Skoler overgaae til Univerfitetet, forlade Skolen i Løbet af Juli Maaned, altsaa i Begyndelsen af Juli Qvartal, istedenfor at Dimiffionen til Univerfitetet tidligere gif for sig ved Udgangen af samme Qvartal, vil Ministeriet have bestemt til fremtidigen at gjælde som Regel, at der for de Disciple, som ere i det ommeldte Tilfælde, kun bliver at erlægge Skolebetaling for den første Maaned af det Qvartal, hvori de paa denne Maade udgaae af Skolen.

Hvad derimod angaaer de Disciple, som uden at dimitteres til Univerfitetet udmeldes af Skolen i Løbet af Juli Qvartal, da bliver der, uden Hensyn til om dette skeer før, ved eller efter Underviisningsaarets Slutning, som hidtil, at erlægge fulde Skolepenge for dem for hele Qvartalet."

6. Udtog af Skolens Regnskab for Finants- aaret 1852-55.

Indtægt.

	Rbd.	Sf.
1. Renter af Skolens Formue . . .	1140	37
2. Jordebogsindtægter i Korn og Penge:		
A. Bøndergods	232	12 ³ / ₄
B. Tiender	6056	55 ¹ / ₂
3. Indtægter af Kirker og Præstekald .	476	73
4. Skolecontingenter (Skolepenge, Lys- og Brændpenge, Indskrivningspenge, Testimonier samt Refusion fra Stipen- dieoverskuds-fonden)	2918	56
5. Skolens Andeel i J. Mules Legat .	13	83
6. Beholdning fra Finantsaaret 1851-52	2924	61 ¹ / ₂
7. Indkomne Restancer fra foregaaende Aar	233	62 ³ / ₄
8. Indtægter ifølge Decisionsposter . .	11	21 ¹ / ₂
9. Tilbagebetalte Laan og Refusioner .	74	46
<hr/>		
Summa Indtægt	14,082	29
Udgifter	13,866	90 ¹ / ₂
<hr/>		
Beholdning	215	34 ¹ / ₂

Udgift.

	Rbd.	St.
1. Gager til samtlige faste og const. Lærere	8850	—
2. Betaling til Timelærere	805	48
3. Godtgjørelse til faste Lærere for Extra- timer	145	24
4. Pensioner	866	64
5. Regnskabsføringen	220	—
6. A. Skatter	810	—
B. Afgifter	46	72½
7. A. Til Skolens Bibliothek og viden- skabelige Samlinger	284	—
B. Bibliothekarens Løn	50	—
8. Bygningernes Vedligeholdelse	425	34
9. Inventariets Vedligeholdelse samt Gym- nastikapparater	109	22
10. Brændselsfornødenheder	357	80
11. Belysningsfornødenheder	98	70
12. Udgifter i Anledning af Masum Kirke	58	80
13. Forskjellige løbende og tilfældige Udgifter:		
A. Skoleopbartning	120	—
B. Reengjøring	79	64
C. Porto, Protokoller, Skrivema- terialier o. s. v.	149	46
D. Programmer og Skolehøitideligheder	91	40
E. Andre Udgifter	25	—
14. Extraordinaire Udgifter	23	88
15. Udestaaende Restancer	247	30
16. Udgifter ifølge Decisionsposter	2	—
Summa Udgift		13,866 90½

7. Bibliotheket.

Skolens Bibliothek er siden sidste Program's Udgivelse blevet forøget med følgende Skrifter (de af Ministeriet sendte ere betegnede med †, Privates Gaver med *).

L. Algreen=Ulfving, Kongl. Reskripter og Resolutioner f. 1844=45.
Ny Række. Kbhvn. 1852.

— Love og Anordninger samt andre offentlige Kundgjørelser
Danmarks Lovgivning vedkommende for 1852. Kbhvn.
1853.

L. A. Anjou, Svenska Kyrkoreformationens Historia Afdeln.
1-3. Upsala 1850-1851.

Aristophanis Comoedia Plutus. Rec. Tiber. Hemsterhuis.
Lipsiæ 1811.

Th. Bergk u. J. Caesar, Zeitschrift f. d. Alterthumswissen-
schaft. Jahrg. 10, H. 3. 4; J. Caesar: Jahrg. 10, H. 5-6;
Jahrg. 11, H. 1. Wetzlar 1852.

A. F. Bergsøe, den danske Stats Statistif, B. 4, S. 4. Kbhvn. 1852.
Berliner Astronomisches Jahrbuch f. 1849-53. Berlin 1846-1850.

A. Cronholm, Skånes politiska Historia, D. 1-2. Lund 1847=1851.

*) Joh. Ewalds samtlige Skrifter, udg. med Understøttelse af Samf.
f. d. danske Litteraturs Fremme, D. 6. Kbhvn. 1853.

A. Fabricius, Historisk Atlas til Middelalderen og den nyere
Tid, udarb. til Brug for de lærde Skoler. Kbhvn. 1853
(Prøvehefte).

† J. N. G. Forchhammer, Quæstiones criticæ de vera com-
mentarios de bello civili, alexandrino, africano, hispaniensi
emendandi ratione. Hauniæ 1852 (Magisterdisputat.)

P. W. Forchhammer, Topographische und physiographische
Beschreibung der Ebene von Troia (med tilhørende Raart).
Frankf. a. M. 1850.

† Forelæsninger og Øvelser ved Kbhvns. Universitet og den polyt.
Lærestalt i Efteraarshalvaaret 1852. Kbhvn. 1852.

Fragmenta comicorum graecorum collegit et disposuit A. Meineke,
Edit. min. P. 1-2. Berolini 1847.

C. Garthe, Foucaults Versuch als direkter Beweis der Achsen-
drehung der Erde angestellt im Dom zu Kölln. Kölln 1852.

Gersdorf, Leipziger Repertorium d. deutschen u. ausländischen
Literatur: Jahrg. 10, B. 2 H. 3-6; B. 3-4. Jahrg. 11, B. 1;
B. 2, H. 1. Leipzig 1852-53.

- J. u. W. Grimm, Deutsches Wörterbuch, 1ste Lief. Leipzig 1852.
- *) A. G. S. Heiberg, Thomas Kingo, Biskop i Høen. En Lev-
nedsbeskrivelse. Odense 1852.
- Homers Odyssee erklært von J. U. Faesi. B. 1-2. Leipzig
1849, 1850.
- A. v. Humboldt, Kosmos. B. 3. Stuttg. u. Tüb. 1851.
- H. Kiepert, Supplementheft zum Atlas von Hellas u. d. helle-
nischen Colonien. Berlin 1851.
- † E. W. Kolthof, Vita Jesu Christi a Paulo apostolo adum-
brata. Hafniæ 1852 (Doctordisputats).
- F. K. Kraft u. Corn. Müller, Real-Schul-Lexicon, B. 2, 2-3.
- *) A. Krøyer, Det franske Sprog's Formlære i sine Grundtræk.
Haderslev 1853.
- *) J. P. F. Königsfeldt, Oversættelse af nogle Affinit af det
gamle Testament, udarb. til Veiledning v. d. hebraiske Studium
og forf. med oplysende Anmærkninger. Kbhvn. 1852.
- J. Lange, Haandbog i den danske Flora. Kbhvn. 1851.
- A. G. Lazard, Nimisch u. s. Ueberreste. Deutsch v. N. N. W.
Meißner. Leipzig 1850.
- † Lister over Examen artium, anden Examen og den philosophi-
ske Examen 1852.
- T. Lucretii Cari de rerum natura libri sex. Rec. et emend.
C. Lachmannus. Berolini 1850.
- J. H. Mädler, Der Wunderbau des Weltalls, oder populäre
Astronomie; 4te Aufl. Lief. 6-8. Berlin 1852
- F. A. Milo og H. Schneekloth, Skolens Reform. Et Tidss-
krift. Marg. 1-3; Christens og H. Schneekloth. Marg. 4,
Januar-April. Kbhvn. 1850-1853.
- † C. Moltbech, Nyt historisk Tidsskrift, udg. af den danske hist.
Forening. B. 4, S. 2. Kbhvn. 1852.
- J. P. Myhster, Blandede Skrifter, B. 1, S. 2; B. 2; B. 3,
S. 1. Kbhvn. 1852-53.
- Mützell, Zeitschrift f. d. Gymnasialwesen, Jahrg. 6, Mai-De-
cember 1852, Jahrg. 7, Januar-April. Berlin 1852-53.
- † Oversigt over d. kl. danske Videnskabernes Selskabs Forhand-
linger og dets Medlemmers Arbejder i Aaret 1851, No 7,
1852 No. 1-7.
- T. M. Plauti comoediæ. Ex recensione et cum apparatu critico
F. Ritschellii, T. I, II. Bonnæ 1849.
- † Programmer:

1. Indbydelseskrift til Kbhvns. Universitets Fests i Anledning af H. M. Kongens Fødselsdag 1852 (N. M. Petersen, *Om Medersmaalet*).

Indbydelseskrift til Kbhvns. Universitets Reformationssfest og Rectorsskifte (J. N. Madvigius, *de Livii libri XLIII initio e codice Vindobonensi emendando*.)

2. Indbydelseskrifter fra de danske lærde Skoler i 1852: Aalborg Kathedralskole (Juel, *Fortegnelse over Bøgerne i Skolebibliothekets naturhistoriske Afdeling*); Aarhus Cathedralsskole (H. H. Blache, *Bed Translocationen d. 25 Juli 1851*); Aarhus videnskabelige Realskole (B. L. Histed, *Et Brev fra Pompeji*); Borgerdydskolen p. Christianshavn (M. Hammerich, *Om Underviisningen i Modersmaalet i overste studerende Classe og overste Realclassen*); Borgerdydskolen i Kjøbenhavn; Flensborg lærde og Realskole (Simesen, *Bidrag til Skolens Udviklingshistorie*); Frederiksborgs lærde Skole (H. M. Flemmer, *Realtatolog over Skolens Bibliothek*); Haderslev lærde Skole (S. B. Triege, *Prøver af en Lærebog i Verdenshistorien for de lærde Skolers hoiere Klasser*); Helsingørs videnskabelige Realskole (W. Lassen, *Oversigt over Realskolens Historie*); Herlufsholms lærde Skole; Horsens lærde Skole (F. C. C. Birch, *Bidrag til Forklaringen af Euripides's Iphigenia i Aulis*); Kolding lærde Skole (C. F. Ingerslev, *De vocibus et locis quibusdam scriptorum latinorum in lexicis plerisque non satis recte explicatis*); Metropolitanaskolen (E. Berg, *Regle Sprogbemærkninger, knyttede til en Commentar til Xenophons Hieron*); Nykjøbing Cathedralsskole (J. P. Buch, *om afvigende Størrelser*); Odense Cathedralsskole (Heurichsen, *Barmefidernes Magt og Fald*); Randers lærde Skole; Reykjavik lærde Skole (for 1851); Ribe Cathedralsskole (E. E. Thorup, *Om den kristelige Dannelse i de lærde Skoler*); Roestilde Cathedralsskole (Steen Friis, *den mathematiske Geographie*); Rønne lærde og Realskole; Schleswig, Domschule 1849 (*Eine Schulschrift zunächst f. d. Publicum der Domschule; Schulnachrichten für die beiden Lehrjahren von Ostern 1847 bis dahin 1849*); 1850 (Gleiss, *Andeutungen über Sprachunterricht*); 1851-1852 (*Beiträge zur neuesten Geschichte der Domschule*); Sorø Academies Skole (E. F. Bojesen, *Aristoteles's Statslære, anden Deel*); Viborg Cathedralsskole (N. Pedersen, *Handelsforholdene og Handelspolitikken under Casparminnen*); v. Westens Institut (H. G. Bohr, *Om en Afgangsexamen for Realskolen*).

3. 129 Programmer for 1851 fra de preussiske Provindser.

- J. Raumer, Historisches Taschenbuch. Dritte Folge; 3ter Jahrgang. Leipzig 1852.
- D. Recke, Insurgenternes Angreb paa den fl. danske Armee's Fleistillingen i September og October 1850. Kbhvn. 1852.
- O. Schlömilch, Theorie der Differenzen und Summen. Halle 1848.
 — — Die allgemeine Umkehrung gegebener Funktionen. Halle 1849.
 — — Neue Methode zur Summirung endlicher und unendlicher Reihen. Greifswalde 1849.
- A. Schmitzlein, Iconographia familiarum naturalium regni vegetabilis H. VIII. (20 Blade Afbildninger med 12 Blade Text.) Bonn (1852).
- Sophokles erklärt von F. W. Schneidewin; Bändchen 1-4. Leipzig 1819-1852.
 — — Tragödie af N. B. Dorph. Kbhvn. 1851, 52.
- F. Spiegel, Die Alexandersage bei den Orientalen. Leipzig 1851.
- K. v. Spruner, Historisch-Geographischer Hand-Atlas; 15te Lieferung. Gotha 1853.
- Steen Billes Vereining om Corvetten Galathea's Reise omkring Norden i 1845, 46, 47. Anden forfættede Udgave ved Rosen. B. 1; B. 2, S. 1-4. Kbhvn. 1852, 1853.
- *) Strand- und Heidebilder harmloser Stunden. Mit einem Anhange und einer Ansicht der Kirche zu Bügumkloster. Friedrichstadt 1846.
- *) Ambr Stubs samlede Digte, Tredie Udgave bes. ved Fred. Barfod. Kbhvn. 1852.
- C. Suetonii Tranquilli vitæ duodecim Caesarum cum scriptis minoribus et fragmentis. (Editio stereot.) Lipsiæ 1845. 8 Exemplarer.
- Taciti Germania. Lateinisch und Deutsch von Ludwig Doederlein. Erlangen 1850.
- † Thesaurus Græcæ Linguae, ab Henrico Stephano constructus; edd. C. B. Hase, G. et L. Dindorfii. Vol. 7, fasc. 6. Parisiis.
- W. S. W. Baux, Niniveh und Persepolis. Uebersetzt v. J. Th. Zender. Leipzig 1852.
- Virgils Gedichte erklärt von Th. Ladewig. Bändchen 1-3. Leipzig 1850, 1851.
- W. Wachs muth, Allgemeine Culturgeschichte. Th. 1-3. Leipzig 1850-1852.
- *) C. J. Wegener, Om Udgravningen af Asserbos og Søborgs Ruiner. Kbhvn. 1852.

- 9½—11. I Cl. Dansk Stil.
 12—1. Sangprobe.
 3—6. V Cl. Religion.
 3—6. IV Cl. Græsk.

Løverdagen d. 9de Juli.

- 8—12. VII Cl. B. Version.
 8—12. V Cl. Latinsk Stil.
 8—11. IV Cl. Latinsk Stil.
 3—6. VII Cl. B. Geometrisk Opgave.
 3—6. III Cl. Dansk.

Mandagen d. 11te Juli.

- 8—12. VII Cl. B, VI Cl. Latinsk Stil.
 8—10. II, I Cl. Regning.
 10—12. III Cl. Regning.
 3—6. VII Cl. B. Arithmetisk Opgave.
 3—6. V, IV Cl. Tydsk Stil.

Tirsdagen d. 12te Juli.

- 8—12. VII Cl. B, VI Cl. Historie.
 8—12. IV Cl. Fransk.
 3—6. V Cl. Tydsk.
 3—6. III Cl. Latin.
 3—5. I Cl. Naturhistorie.

Onsdagen d. 13de Juli.

- 8—12. VII Cl. B, VI Cl. Dansk Stil.
 8—12. IV Cl. Religion.
 8—12. II, I Cl. Dansk.
 3—5. VII Cl. B. Naturlære.
 3—6. V Cl. Græsk.
 3—6. III Cl. Tydsk.

- F. Raumer, Historisches Taschenbuch. Dritte Folge; 3ter Jahrgang. Leipzig 1852.
 D. Recke, Insurgerernes Angreb paa den fl. danske Armæes Fleisstillinger i September og October 1850. Kbhvn. 1852.
 O. Schlömilch, Theorie der Differenzen und Summen. Halle 1848.
 — — Die allgemeine Umkehrung gegebener Funktionen. Halle 1849.
 — — Neue Methode zur Summirung endlicher und unendlicher Reihen. Greifswalde 1849.
 A. Schmitzlein, Iconographia familiarum naturalium regni vegetabilis H. VIII. (20 Blade Afbildninger med 12 Blade Text.) Bonn (1852).
 Sophokles erklärt von F. W. Schneidewin; Bändchen 1-4. Leipzig 1819-1852.
 — — Tragedier af N. B. Dørph. Kbhvn. 1851, 52.
 F. Spiegel, Die Alexandersage bei den Orientalen. Leipzig 1851.
 K. v. Spruner, Historisch-Geographischer Hand-Atlas; 15te Lieferung. Gotha 1853.
 Steen Billes Beretning om Corvetten Galathea's Reise omkring Norden i 1845, 46, 47. Anden forfartede Udgave ved Rosen. B. 1; B. 2, S. 1-4. Kbhvn. 1852, 1853.
 *) Strand- und Heidebilder harmloser Stunden. Mit einem Anhange und einer Ansicht der Kirche zu Lügumkloster. Friedrichstadt 1846.
 *) Ambr Stubs samlede Digte, Tredie Udgave bes. ved Fred. Barfod. Kbhvn. 1852.
 C. Suetonii Tranquilli vitæ duodecim Caesarum cum scriptis minoribus et fragmentis. (Editio stereot.) Lipsiæ 1845. 8 Exemplarer.
 Taciti Germania. Lateinisch und Deutsch von Ludwig Doederlein. Erlangen 1850.
 † Thesaurus Græcæ Linguae, ab Henrico Stephano constructus; edd. C. B. Hase, G. et L. Dindorfii. Vol. 7, fasc. 6. Parisiis.
 W. G. W. Baur, Niniveh und Persepolis. Uebersetzt v. J. Th. Zenzler. Leipzig 1852.
 Virgils Gedichte erklärt von Th. Ladewig. Bändchen 1-3. Leipzig 1850, 1851.
 W. Wachs muth, Allgemeine Culturgeschichte. Th. 1-3. Leipzig 1850-1852.
 *) C. J. Wegener, Om Udgravningen af Asserbos og Søborgs Ruiner. Kbhvn. 1852.

 Svørdag den 9. 18de Juli.

- 8-10. VII Cl. B. Hebraisk.
 8-12. V Cl. Latin.
 8-12. IV Cl. Mathematisk.
 3-6. III Cl. Naturhistorie.
 3-6. II Cl. Religion.
 3-5. I Cl. Historie og Geographie.

Mandagen d. 18de Juli.

- 8-12. VII Cl. B, VI Cl. Græsk.
 8-12. III Cl. Historie og Geographie.
 3-6. V Cl. Mathematisk.
 3-6. IV Cl. Lybsk.
 3-5. II Cl. Naturhistorie.

Tirsdagen d. 19de Juli.

- 8-12. VII Cl. B, VI Cl. Religion.
 8-12. V Cl. Historie og Geographie.
 8-12. IV Cl. Latin.
 8-11. III Cl. Mathematisk.
 3-6. VI Cl. Mathematisk.
 3-5. II Cl. Fransk.
 3-5. I Cl. Lybsk.

9½—11. I Cl. Dansk Stil.

12—1. Sangprobe.

3—6. V Cl. Religion.

3—6. IV Cl. Græsk.

Lørdagen d. 9de Juli.

8—12. VII Cl. B. Version.

8—12. V Cl. Latinisk Stil.

8—11. IV Cl. Latinisk Stil.

3—6. VII Cl. B. Geometrisk Opgave.

3—6. III Cl. Dansk.

Mandagen d. 11te Juli.

8—12. VII Cl. B, VI Cl. Latinisk Stil.

8—10. II, I Cl. Regning.

10—12. III Cl. Regning.

3—6. VII Cl. B. Arithmetisk Opgave.

3—6. V, IV Cl. Tydsk Stil.

Tirsdagen d. 12te Juli.

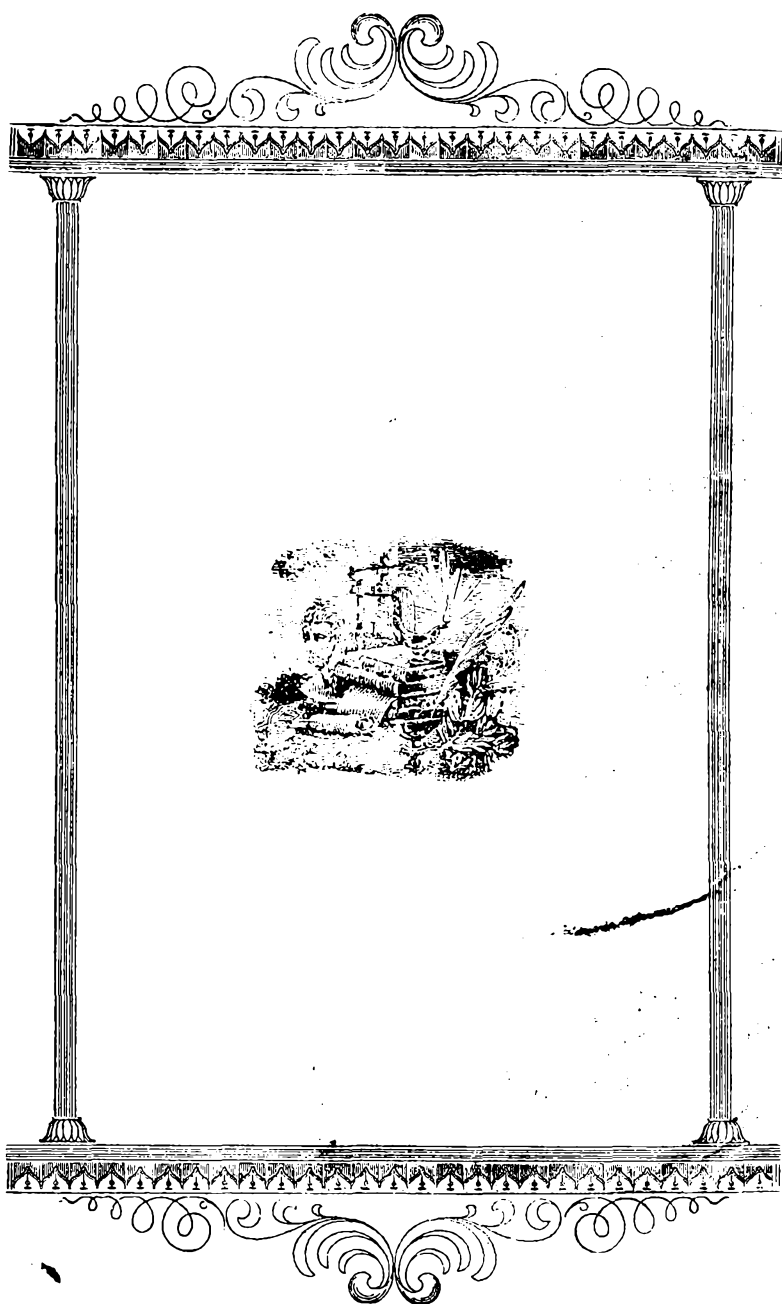
8—12. VII Cl. B, VI Cl. Historie.

8—12. IV Cl. Fransk.

3—6. V Cl. Tydsk.

3—6. III Cl. Latin.

3—5. I Cl. Naturhistorie.

- F. Raumer, Historisches Taschenbuch. Dritte Folge; 3ter Jahrgang. Leipzig 1852.
- D. Recke, Infurgenternes Angreb paa den K. danske Armæes Fleisstillinger i September og October 1850. Kbhvn. 1852.
- O. Schlömilch, Theorie der Differenzen und Summen. Halle 1848.
- — Die allgemeine Umkehrung gegebener Funktionen. Halle 1849.
- — Neue Methode zur Summirung endlicher und unendlicher Reihen. Greifswalde 1849.
- A. Schmitzlein, Iconographia familiarum naturalium regni vegetabilis H. VIII. (20 Blade Afbildninger med 12 Blade Text.) Bonn (1852).
- Sophokles erklært von F. W. Schneidewin; Bändchen 1-1. Leipzig 1819-1852.
- — Tragedier af N. B. Dæryh. Kbhvn. 1851, 52.
- F. Spiegel, Die Alexandersage bei den Orientalen. Leipzig 1851.
- K. v. Spruner, Historisch-Geographischer Hand-Atlas; 15te Lieferung. Gotha 1853.
- Steen Billes Beretning om Corvetten Galathea's Reise omkring Jordan i 1845, 46, 47. Anden forfærdede Udgave ved Rosen. B. 1; B. 2, S. 1-4. Kbhvn. 1852, 1853.
- *) Strand- og Heidebilder harmloser Stunden. Mit einem Anhange und einer Ansicht der Kirche zu Lügnunkloster. Friedrichsstadt 1846.
- *) Ambr Stubs samlede Digte, Tredie Udgave bes. ved Fred. Barfod. Kbhvn. 1852.
- C. Suetonii Tranquilli vitæ duodecim Caesarum cum scriptis minoribus et fragmentis. (Editio stereot.) Lipsiæ 1845. 8 Exemplarer.
- Taciti Germania. Lateinisch und Deutsch von Ludwig Doederlein. Erlangen 1850.
- † Thesaurus Græcæ Linguæ, ab Henrico Stephano constructus; edd. C. B. Hase, G. et L. Dindorfii. Vol. 7, fasc. 6. Parisiis.
- W. G. W. Baux, Niniveh und Persepolis. Uebersetzt v. J. Th. Zentker. Leipzig 1852.
- Virgils Gedichte erklært von Th. Ladewig. Bändchen 1-3. Leipzig 1850, 1851.
- W. Wasmuth, Allgemeine Culturgeschichte. Th. 1-3. Leipzig 1850-1852.
- *) C. J. Wegener, Om Udgravningen af Asserbos og Søborgs Ruiner. Kbhvn. 1852.

- F. G. Welcker, Der epische Cyclus, oder die homerischen Dichter.
Zweiter Theil. Bonn 1849.
- Xenophontis Opera omnia recensita et commentariis instructa; vol. IV, sect. III, (Hiero ed. Ludov. Breitenbach). Gothæ et Erfordiæ 1847.
- Dehlenschlägers Digterværker og prosaiske Skrifter, B. 16-24.
Kbhvn. 1852.
- A. S. Orsted, Af mit Livs og min Tids Historie. Andet Bind.
Kbhvn. 1852.
- H. C. Orstedes Samlede og efterladte Skrifter, niende Bind.
Kbhvn. 1852.
-

De offentlige Examiner

i

Odense Cathedralsskole for Aaret 1853

foretages i følgende Orden.

A. Afgangsexamen.

Fredag	8 Juli Kl. 8.	} VI Cl. Naturhistorie.
—	" — " 3.	
Løvedag	9 — " 11.	} VI Cl. Fransk.
—	" — " 3.	
Mandag	11 — " 8.	VII Cl. A Hebraisk.
Tirsdag	12 — " 8.	VII Cl. A Religion.
Onsdag	13 — " 8.	VII Cl. A Mathematisk.
Torsdag	14 — " 3.	VII Cl. A Historie.
Løvedag	16 — " 3.	VII Cl. A Græsk.
Mandag	18 — " 8.	VII Cl. A Naturlære.
Tirsdag	19 — " 3.	VII Cl. A Latin

B. Skolens Hovedexamen.

Fredagen d. 8 Juli.

- 8—12. V Cl. Dansk Stil.
- 8—11. IV, III Cl. Dansk Stil.
- 8—9½. II Cl. Dansk Stil.

- 9½—11. I Cl. Dansk Stil.
 12—1. Sangprobe.
 3—6. V Cl. Religion.
 3—6. IV Cl. Græsk.

Løverdagen d. 9de Juli.

- 8—12. VII Cl. B. Berfion.
 8—12. V Cl. Latinsk Stil.
 8—11. IV Cl. Latinsk Stil.
 3—6. VII Cl. B. Geometrisk Opgave.
 3—6. III Cl. Dansk.

Mandagen d. 11te Juli.

- 8—12. VII Cl. B, VI Cl. Latinsk Stil.
 8—10. II, I Cl. Regning.
 10—12. III Cl. Regning.
 3—6. VII Cl. B. Arithmetisk Opgave.
 3—6. V, IV Cl. Tydsk Stil.

Tirsdagen d. 12te Juli.

- 8—12. VII Cl. B, VI Cl. Historie.
 8—12. IV Cl. Fransk.
 3—6. V Cl. Tydsk.
 3—6. III Cl. Latin.
 3—5. I Cl. Naturhistorie.

Onsdagen d. 13de Juli.

- 8—12. VII Cl. B, VI Cl. Dansk Stil.
 8—12. IV Cl. Religion.
 8—12. II, I Cl. Dansk.
 3—5. VII Cl. B. Naturkære.
 3—6. V Cl. Græsk.
 3—6. III Cl. Tydsk.

Torsdagen d. 14de Juli.

- 8—12. VII Cl. B, VI Cl. Latin.
- 8—12. IV Cl. Naturhistorie.
- 8—11. II Cl. Historie og Geographie.
- 3—6. V Cl. Fransk.
- 3—6. III Cl. Religion.

Lørdagen d. 16de Juli.

- 8—10. VII Cl. B. Hebraisk.
- 8—12. V Cl. Latin.
- 8—12. IV Cl. Mathematif.
- 3—6. III Cl. Naturhistorie.
- 3—6. II Cl. Religion.
- 3—5. I Cl. Historie og Geographie.

Mandagen d. 18de Juli.

- 8—12. VII Cl. B, VI Cl. Græsk.
- 8—12. III Cl. Historie og Geographie.
- 3—6. V Cl. Mathematif.
- 3—6. IV Cl. Tydsk.
- 3—5. II Cl. Naturhistorie.

Tirsdagen d. 19de Juli.

- 8—12. VII Cl. B, VI Cl. Religion.
- 8—12. V Cl. Historie og Geographie.
- 8—12. IV Cl. Latin.
- 8—11. III Cl. Mathematif.
- 3—6. VI Cl. Mathematif.
- 3—5. II Cl. Fransk.
- 3—5. I Cl. Tydsk.

Onsdagen d. 20de Juli.

- 8—12. VII Cl. B. Mathematik.
- 8—12. IV Cl. Historie og Geographie.
- 8—12. III Cl. Fransk.
- 3—6. V Cl. Naturhistorie.
- 3—5. II Cl. Lydsk.
- 3—5. I Cl. Religion.

Torsdagen d. 21de Juli Kl. 8 foretages Indlemmelsesprøven med dem, som ere anmeldte til Optagelse i Skolen.

Fre dagen d. 22de Juli Kl. 10 Translocation og Bekjendtgjørelse af Afgangsexamens Udfald.

Disciplenes Fædre og Foresatte samt andre Skolens og Videnskabernes Velhyndere indbydes herved til at bære disse Examinet med deres Nærværelse.

Henrichsen.

